ГЕНРО
ЖЕЛЯЗНАТА ФЛЕЙТА: СТО ДЗЕНСКИ КОАНА
СЛОВАТА НА ДЗЕНСКИТЕ МЪДРЕЦИ

chitanka.info

ВЪВЕДЕНИЕ

Първоначалният текст на настоящия труд е бил написан и публикуван през 1783 година от Генро, Майстор на Дзен-школата Сото в Япония. Всяка от историите представлява коан, придружен от коментар на автора и негово стихотворение. Фугаи, последовател на Генро е направил някои бележки по книгата на Учителя. Аз ще превеждам историите или техните основни теми, а също в по-голямата си част коментарите на Генро и бележките на Фугаи. В някои случаи за поощряване на изучаването ще бъдат дадени и стихотворенията. Понеже повечето от тълкуванията на Генро и Фугаи са свързани с древни истории и обичаи, които на Запад не са известни, ще ги обяснявам в свои коментари.

С изключение на няколко индийски, в текста основно фигурират китайски имена от епохите на династиите Тан (620–905 г, от н.е.) и Сун (930–1278 г.) — Златният Век на Дзен.

„Теттеки тосуи“ е наименованието на първоначалния текст. „Теттеки“ означава „Желязна флейта“. Обикновено флейтата се прави от бамбук, с мундщук и отвори за пръстите. Флейтата представлява плътна желязна пръчка, която няма нито мундщук, нито отвори за пръстите. „Тосуи“ означава „да се свири от обратната страна“. Музикант, който трудно разчита нотите, не може да свири на този дзенски инструмент, но който свири на арфа без струни, може да свири и на тази флейта без мундщук.

Луната плува над боровете,
и нощната веранда е студена.
Когато древният, прозрачен звук изтича изпод пръстите,
сълзи се появяват в очите на тези, които слушат
тази старинна мелодия.

Но на музиката на Дзен не е присъща сантименталността,
и никога не започвай да свириш, ако не те
съпровожда Великият Звук.
Лао Дзъ

Сюедзу (980–1052), китайски
Майстор на Дзен

Лао Дзъ казва: „Необходимо е много време, за да се направят съдове с невиждана красота. Великите характери не се създават за няколко години. Великият Звук е звук, който превъзхожда обикновените звуци“.

Сега знаете защо тази книга се нарича „Теттеки тосуи“ или „Свирене с плътна желязна флейта, обърната наопаки“. Това е книга на „звука от една длан“. Това всъщност е ежедневният живот в Дзен.

1. МАНДЖУШРИ ВЛИЗА ПРЕЗ ВРАТАТА

Веднъж Манджушри стоял пред вратата, когато Буда го повикал: „Манджушри, Манджушри защо не влизаш?“

— Не виждам нищо от тази страна на вратата. Защо да влизам? — отговорил Манджушри.

Ньоген:

Историите на Дзен са проблеми от живота, теми за медитация.

Не е задължително този диалог да се е провел между Буда и Манджушри. Да предположим, че един от вас се колебае да влезе или да не влезе в този дзен-до и аз питам: „Защо не влизаш?“ Ако бодърства в дадения момент, той може да отговори: „Не виждам нищо извън дзен-до. Защо да влизам?“ Той не вижда нищо по-различно от дзен-до: „във“ или „извън“ са само термини за сравнение. Всъщност той нищо не чува, нищо не вижда, нищо не усеща, нито мирис, нито вкус, и за нищо не мисли, но с благодарност отива и сяда на мястото си. Какво друго бих могъл да направя освен да възхваля този абсолютно свободен човек?

Човекът е още млад и глупав. Той се обучава на двойственост, вместо на единство, за което учи религията. Поради илюзиите си човек често поставя врати и едва после разглежда какво има зад тях. Той чува, усеща мирис и вкус, мисли, изхождайки от егоистичната си гледна точка.

Той говори за световно братство, но няма представа за неговите принципи. На света е необходим Манджушри, а не месия или пророк. Кой е той, Манджушри?

Манджушри символизира мъдростта на Буда. Яхнал лъв, той с един скок разрушава всички илюзии и с острата си сабя покосява всички прегради по пътя на Освобождението. Някои будистки последователи предполагат, че Манджушри е ученик на Буда

Шакямуни. Други с невероятна убеденост разказват за неговия минал и настоящ живот. Нека се остави на мечтата си, както иска (този, който отговаря на въпроса на Манджушри). Изучаващите Дзен трябва да срещнат Манджушри в себе си.

„Аватамшака Сутра“ споменава четири свята: светът на материята, на разума, на хармонията между материята и разума и светът на техните хармонични елементи. Манджушри от нашата история живее извън света на материята, той е в света на разума, но още не се е научил да постига тяхното хармонично съчетаване.

Самантабхадра символизира обичната доброта на Буда. Той язди слон, търпеливо водейки го през джунглата, обичайки и уважавайки всички живи същества. Той няма да обяснява причината, в спокойно ще влезе през вратата. Неговото сърце е сърцето на Буда, отговарящо като ехо на зова на Буда.

Четвъртият свят, споменаван в „Аватамшака Сутра“, понякога се среща като „Небесно Царство“. За да стигне до този стадий, човечеството трябва да се научи да живее в света на хармонията на разума и материята, а преди това трябва да живее в света на разума. Много е важно човек да срещне Манджушри лице в лице в наши дни. Той казва: „Не виждам нищо от тази страна на вратата. Защо да влизам?“ Но къде е тази врата? И къде сте вие самите — отвън или отвътре?

2. ВСТЪПИТЕЛНАТА РЕЧ НА ЛОШАН

Господин Минван построил манастир за Лошан и го помолил да произнесе първата реч в лекционната зала. Като Майстор на манастира, Лошан седнал на трона, но не казал нищо освен думата „довиждане“, преди да се прибере в стаята си. Господин Минван влязъл при него и казал „Учението на самия Буда трябва да е било такова, като вашето днес“ (става дума за проповедта на Буда на планината Гридхракута). Лошан отговорил: „Мислих, че учението ви е чуждо, но сега разбрах, че вие имате някаква представа за Дзен“.

Ньоген:

Тези двамата са живели в Китай през VIII в., но винаги ще служат като пример за красотата на незавършеността за тези, които разбират вътрешните ценности. В будисткия храм над олтара има статуя на Буда, докато в дзенския храм няма никакви изображения. Тук Майсторът сяда на мястото на Буда, използвайки олтара като катедра за проповеди: той донася със себе си дрехи, наследени от предшественика му, облича ги преди началото на проповедта и ги сваля веднага след края и. Нашият Лошан явно е направил същото. В китайския оригинал се казва: „Той седнал на мястото си, облякъл одеждите, свалил ги и казал: Довиждане!“ Това бил краят на неговата проповед. Прекрасно! Но не допускайте вашите простодушни монаси да ви подражават! Това ще е по-лошо от статуята на Буда. Борбата срещу традиционните представи, зародила се като реакция, се затваря тогава в кула от слонова кост. Смисълът на настоящия труд е разрушаването на тази кула от слонова кост. Ако господин Минван е имал по-големи постижения в Дзен, той би изразил разочарованието

си, че не е чул проповедта на Майстора, дори да е разбрал добре мълчаливият призив на Лошан.

Манастирът се разраства бавно и незабележимо като дърветата и храстите около него. Майсторът, монасите и човекът, с чиито средства е построен манастирът, само хвърлят семената, но никога не ще видят плодовете на своя труд. Защо тогава да не се наслаждават, посвещавайки настоящето на медитация? Това е учението, което Лошан е наследил от Буда през многото поколения от негови последователи.

Когато за първи път влязох в този скромен дом, в дзен-до нямаше никакви изображения и мебели, освен столче за пиано. Мълчаливо седнах на столчето, събирайки дланите си една до друга. Това беше моята първа проповед на тази дзен-до, а всички останали бяха само пояснения към първата. Ако някой от вас реши да прочете лекция или да напише очерк по Дзен, спомнете си тази история и щастливо си пожелайте: „Довиждане.“

3. КАМЕННИЯТ БУДА НА НАН ДЖУАН

Веднъж упасака Локен казал на Нан Джуан: „В къщи имам камък, който седи и лежи. Възнамерявам да извая от него Буда. Мога ли да го направя?“ Нан Джуан отговорил: „Да, можеш“. „А мога ли да не го направя?“ — продължавал упасака Локен. „Не, ти не можеш да го направиш“. — отговорил Нан Джуан.

Ньоген:

Този човек е искал да знае дали може да стане Буда. Ако не може, той е подобен на камъка. Надявал се е неговият учител Нан Джуан да го похвали за добрите му намерения, но той само казал: „Да, можеш“. Когато Локен попитал: „А мога ли да не го направя?“ — той искал още веднъж да се убеди, очаквайки, че Нан Джуан ще му вдъхне още увереност.

Дзенът на Нан Джуан използва идеализма като въведение. Този, който иска да извая от камък Буда, трябва да го направи сам, независимо от това дали другите ще одобрят постъпката му. Ако му се иска да изпитва малко съмнение, не ще го направи. Това, което е той сега, е резултат от мислите му в миналото, а от това, което мисли сега, зависи какъв ще бъде в бъдеще. Нито Майстор, нито не-Майстор може да се меси в закона за причинноследствената връзка. Локен имал хубав камък, но решимостта му не била твърда, след като го е забелязал Нан Джуан. Това прилича на древната история за жеравчетата и селянина. Те съвсем не се уплашили, когато чули, че селянинът ще коси житото с помощта на съседа си. Но когато разбрали, че селянинът възнамерява да я коси сам, без чужда помощ, те напуснали гнездото и отлетели. По-късно Локен станал много добър ученик.

Генро:

Видях камька, който донесе един човек в манастира. Видях също и друг камък, който Нан Джуан пазел в залата за медитация. Всички чукове в Китай не биха могли да разрушат тези два камъка.

4. ПОСТИЖЕНИЯТА НА ПАЙЛИН

Пайлин и упасака Паюн учели при Мадзъ, приемник на Нанюе. Веднъж, когато се срещнали на един път, Пайлин отбелязал: „Нашият дядо по Дзен казваше: «Твърдейки, че нещо е нещо, човек го губи изцяло»“. Интересно, дали е показвал това на някой? Упасака Паюн отговорил „Да“. „На кого?“ — запитал монахът. Човекът посочил себе си и казал „Ето на, този човек“. „Твоите постижения, — казал Пайлин, — са така прекрасни и дълбоки, че дори Манджушри и Субхути не биха могли да те почетат както подобава“. Тогава човекът казал на монаха: „Интересно, дали някой знае какво е имал предвид нашият дядо по Дзен?“ Монахът не отговорил, а сложил сламената си шапка и си тръгнел. „Почакай!“ — викнал след него упасака Паюн, но Пайлин дори не се обърнал.

Ньоген:

Изучаващите Дзен се стремят да постигнат природата на Буда. Те могат да я наричат същност на ума, Дхармакая, Буддхакая или свое първично „Аз“, но тези наименования са само сенки, а не истински неща, както е казал Нанюе: „Човек, твърдейки, че нещо е нещо, го губи изцяло“.

Безспорно и монахът, и упасака са постигнали Дзена на Нанюе. Но ако последният все още носи следи от постижението, монахът е вече абсолютно свободен.

Реньо, настоятел на Хонганджи, попитал Иккю, Майстор по Дзен и негов съвременник: „Чух, че сте просветлен човек. Вярно ли е това?“ „Никога не съм извършвал подобно зло“ — отговорил Иккю. Може и да е излишно да се показва Дзен на настоятеля в такъв блясък, но това илюстрира поведението на Пайлин в тази история. Източна пословица

гласи: „Безполезно е да се показва злато на котка“. Не е необходимо да се излага история от Дзен на тези, на които е чуждо това учение. Човекът от нашата история демонстрира своя Дзен на съученик, но не би го направил в ежедневния живот.

Професор Гранбах от Копенхагенския университет пише: „Мистиците от всички времена изразяват всъщност едни и същи мисли. Между тях има толкова много общи неща, че дори използват едни и същи думи и илюстрации. Еднакво звучащи откъси могат да се открият и при индуса, живял две хиляди години преди новата ера, и при европейския монах от късното средновековие. Дори съвременните поети създават образи, които ни връщат към миналото, към древните писания. Причината за тази съгласуваност е залегнала в техния общ опит, Който сам по себе си е също така ясен и точен, както ежедневните наблюдения на хората в материалния свят. Тук няма място за мечти и фантазии, Мистикът се занимава с експеримент, управляващ целия му живот“. Коанът е странно нещо. Работейки над него, се пренасяте в света на опита. И колкото по-богат е този опит, толкова по-ярко пред вас се откроява блясъкът на природата на Буда. Тогава, получавайки коан, вие ще отговаряте на него така естествено, както на извикването на вашето име.

Генро:

Пред входа на пещерата са се струпали облаци, цял ден отдавайки се на безделието. Цяла нощ светлината на луната бразди вълните, но не оставя следи по водата.

5. ИЗКАЗВАНЕТО НА ШАОШАН

Веднъж един монах попитал Шаошан: „Има ли такова изказване, което да е нито истинно, нито лъжовно?“ Шаошан отговорил: „В белия облак няма да видиш и следа от недъзи“.

Ньоген:

Шаошан бил приемник на Джашан, строгостта на който била добре известна сред манастирите. Но когато преминал през строгостта на Джашан, той се научил да изразява дълбочината на учението с една дума или една кратка фраза.

В действителност монахът попитал: „Кое е истина: настоящата свобода или освобождението?“ Повечето от нас водят борба в противоречията на истинното и лъжовното, на приятното и отвратителното. Дзен превъзхожда тези дуалистични мисли. Но започне ли някой да говори за своя Дзен, двойките чудовища се появяват пред него. Шаошан не споменал нито за абсолюта, нито за единството, нито за каквото и да било друго религиозно понятие. Той отговорил така: „В белия облак няма да видиш и следа от недъзи“.

Генро:

Нито истина, нито лъжа. Дадох ви изказване: Пазете я тридесет години, но не я показвайте на никой.

6. ОБЕДЪТ НА ТОУДЗЪ

Тоудзь бил поканен на обед от едно известно столично будистко семейство. Главата на семейството сложил пред него пълна купа с трева. Тоудзъ допрял юмруци до челото си и изправил големите пръсти все едно че са рога. Тогава му донесли хубаво ядене. По-късно един монах помолил Тоудзъ да му обясни значението на странното си поведение. „Бодхисатва Авалокитешвара“. — отговорил Тоудзъ.

Ньоген:

Трудно е да се каже защо главата на семейството предложил на Тоудзъ трева. Може би това се обяснява с поверието, съществувало в Древен Китай, че монах без реализация се въплъщава в бик. В настояще време много източни монаси и ядат, и спят като бикове, но не работят толкова усърдно. Поемайки върху себе си вината на своите ученици, с този жест на бик Тоудзъ се извинява пред целия свят. Монасите на Дзен имат добро чувство за хумор и обикновено са весели хора, възприемащи доброжелателно шеги и сарказъм. Докато се наслаждавал на хубавата храна, Тоудзъ забравил за инцидента с тревата. Монахът, който попитал Тоудзъ за странната му постъпка, бил колекционер на забавни случки. Ако бях на мястото на Тоудзъ не бих отговорил на монаха, но Тоудзъ бил много добросърдечен човек. „Бодхисатва Авалокитешвара“, — отговорил той. В „Саддхарма-пундарика Сутра“ е казано, че Авалокитешвара проповядва във всички възможни форми. Някои будисти се страхуват от прераждането, мислейки само за себе ей и желаейки да го избягнат, но бодхисатвите според учението на Махаяна се превъплащават в стотици хиляди образи всеки ден за щастието на другите.

7. ЮНМЪН ПИРУВА В КИТАЙСКИ ХРАМ

Веднъж, когато Юнмън чел проповед на монасите, той ги попитал: „Искате ли да се запознаете с древните патриарси?“ Преди някой да успее да отговори, той посочил с пръчката си над главите на монасите и казал: „Древните патриарси скачат по главите ви“. После попитал: „Искате ли да видите очите на древните патриарси?“ — и, посочвайки земята под краката на монасите, отговорил сам: „Те са под краката ви“. След кратка пауза той казал все едно на себе си: „Организирах пир в китайския храм, но тези гладни божества все не са доволни“.

Ньоген:

Какъв шедьовър на световната прозаична миниатюра! Въпросът на Юнмън може да бъде зададен с еднакъв успех както в Европа или Америка сега, така и в Китай преди стотици години. Всеки лъжец, споменал само за прераждания та на Майсторите, става толкова популярен, че преуспява. Хиляди хора в тази страна позволяват да бъдат баламосвани от шарлатани, поощряващи най-абсурдните и фантасмагорични плодове на своето въображение. Това би било невъзможно, ако сред хората, вярващи в религията или изучаващи философия, не се срещаха такива, които да не са удовлетворени от истинските ценности. Те приличат на идолите в китайския храм: Ароматът на Просветлението витае край тях, но те са лишени от обоняние. Стотици хиляди книги в библиотеките, скулптури в храмовете напразно предлагат истинските ценности на тези идоли в плът и кръв! И тази велика проповед на Юнмън също е отишла напразно.

„Опитите на Тоудзъ да спаси всички живи същества не са по-добри от цъфтящите пролетни цветя“.

(Цитат от Коментара на Генро Към Коан 6)

Генро:

Над главите ни е само синьото небе. Къде са там древните патриарси? Под краката ни е само добрата земя. Къде са очите на патриарсите? Пирът на Юнмън е бил само сянка, и разбира се не е могъл да задоволи глада на божествата. Искате ли да знаете как пирувам в храма?

Затварям вратите, лягам на пода, изпъвам ръцете и краката и дремя. Защо? Нали казват: „В чаша, пълна догоре, не може да се налее повече чай. Добрата земя никога не ще породи гладен човек“.

Лесно е да отвориш уста. Лесно е да опишеш каквото и да било. Монахът от Корея е бил странстващ просят, който все още не се е завърнал вкъщи.

8. НАСТАВЛЕНИЯТА НА ЮНДЖУ

Юнджу, Майстор по китайски Дзен от школата Сото, имал много ученици. Един монах, дошъл от Корея, му казал: „Реализирах в себе си нещо, което не мога да опиша с думи“, „Защо? — попитал Юнджу, — това би трябвало да е лесно“.

— Тогава направи го вместо мен — отговорил монахът.

— Корея. Корея. — казал Юнджу и прекъснал разговора.

По-късно един Учител по Дзен от школата Окю коментирал случая така: „Юнджу съвсем не разбрал монаха. Те били разделени от необятно море, макар че живеели в един манастир“.

Ньоген:

Юнджу живеел в югоизточната част на Китай през IX в. Монахът от Корея е дошъл при него през жълто море или пък през Източнокитайското море. Неговият ентусиазъм е бил много по-силен от болшинството странстващи монаси. Мога да си представя как е медитирал нощ и ден докато не е влязъл в Самадхи и не е открил своето истинно „Аз“, сякаш пробудил се от сън. В света не се намират думи, за да се опише това, което е постигнал.

Шьон-шаку веднъж бе казал: „Медитацията е лесно занимание. Това е пътят към изгубеният отдавна ваш дом“. Юнджу е изхождал от собствения си опит, когато е казал, че е лесно да се изрази постигнатото. Монахът се е намирал на първото стъпало от реализацията, затова той помолил Учителя да го изрази вместо него. Учителят казал: „Корея! Корея!“ — призовавайки го да се върне в къщи. Оценявам братската любов на учителя, но все пак той не е

описал това, което е искал монахът. Той е трябвало да изчака и да остави монаха да го изрази сам. Но и в този случай възклицанието не е описание на постигнатото. Както казва Майстор Нанюй: „Дори когато човек твърди, че нещо е нещо, той го губи изцяло“. Монахът е искал нещо абсолютно невъзможно.

Генро:

Монахът Окю не е могъл да разбере Юнджу. Макар че са живели по едно време, между тях се е издигала огромна планина.

9. СЪЩНОСТТА НА ДЗИМИН

Дзуйен, мислейки, че е постигнал нещо в Дзен, съвсем млад монах напуснал манастира на Дзимин и тръгнал да странства из Китай, Когато след много години се върнал да посети манастира, неговият стар учител го попитал „Кажи ми каква е същността на будисткото учение?“ Дзуйен отговорил: „Ако облакът не е надвиснал над планината, лунната светлина набраздява повърхността на езерото“. Дзимин хвърлил гневен поглед към бившия съученик „Вече си стар. Косите ти са побелели, зъбите оредели, а имаш Все още такава представа за Дзен. Как ще избегнеш раждането и смъртта?“ От очите на Дзуйен потекли сълзи и той склонил ниско глава. След няколко минути той попитал >„Кажи ми, моля те, каква е същността на будизма?“ „Ако облакът не е надвиснал над планината — отговорил Учителят, — лунната светлина набраздява повърхността на езерото“. Преди още Дзиминда довърши изречението, Дзуйен станал Просветлен.

Ньоген:

Без дори за миг да се замисля за това, че действителността може да се отличава от изображението, Дзуйен години се е самозалъгвал с лъжливи понятия. Пътешествайки той безспорно е говорил свободно за будизма, използвайки чужди думи. И накрая той се опитал да се ограничи с фалшификат и в разговора си с Учителя. Думите сами по себе си били верни, доколкото това е възможно, но те не намирали отзвук в сърцето му. Когато Дзимин гневно му се накарал, сърцето ни Дзуйен се разтворило за първи път и той съзрял своята недъгавост. Засрамен той склонил глава и попитал Учителя си за същността на

будизма. „Ако облак не е надвиснал над планината, лунната светлина набраздява повърхността на езерото“ — бил отговорът. Това не било просто описание на прекрасен пейзаж, това било послание на Буда-Дхарма. Ако слушащият го не постигне истината в този момент, Дзен ще е най-безполезното нещо на този свят.

Генро:

Дзуйен знаел как да кара лодката си по течението, но не е предполагал, че буря може да го накара да я завърти срещу течението.

Меховете разпалват огъня в огнището:
На наковалнята се кове меч.
Това е същата стомана, която беше в началото,
но как се промени нейният връх!

10. ЮЙШАН ГО ПОЕМА И ЗАДЪРЖА

Губернаторът на една от провинциите попитал Юйшан: „Разбрах, че всички будисти трябва да овладеят Шила, (принципите), Дхяна (медитацията) и Праджня (мъдростта). Следваш ли ти принципите? Практикуваш ли медитация? Постигнал ли си мъдрост?“ — „За какво са му на бедния монах толкова много излишни неща?“ „Твоето учение изглежда е много дълбоко — казал губернаторът, — но аз не го разбирам“. „Ако искаш да го поемеш, — продължил Юйшан, — трябва да се изкачиш на най-високата планина и да седнеш на върха й, или да се потопиш в най-дълбокото море и да се разходиш по дъното му. Ако не можеш да легнеш да спиш след като си освободил ума си от излишни мисли, как би могъл да хванеш и задържиш (поемеш) моя Дзен?“

Ньоген:

Който спазва принципите, може добре да медитира. Когато стане добър в медитирането, постига мъдрост. Така Шила, Дхяна и Праджня са свързани помежду си и са еднакво съществени, нито едно от тях не може да се изучава отделно. Губернаторът се е опитал да разбере учението като за пред изпит, за пост на чиновник. Самият той често назначавал хора, които са нямали дадено качество, но са имали излишък от други. Колко глупав въпрос задал той на Юйшан! Ако монахът не спазва строго принципите, той никога не ще може да изпълни медитацията си: ако медитацията му не е пълна, никога няма да постигне истинска мъдрост. Не може да се отделя внимание само на едно от трите неща.

Сега има хора, изучаващи Дзен, които пишат книги, но никога не се занимават с медитация и не водят етичен живот, и „майстори“ по

Дзен, които са лишени от най-прости добродетели. Макар че бръснат главите си, носят жълти дрехи и четат сутри, те никога не ще постигнат истинското значение на Дхарма. Какво да правиш с тези подражатели?

Губернаторът не могъл да разбере прекомерно високият Дзен на Юйшан, но когато признал това, Юйшан видял, че има надежда и продължил да го наставлява.

Генро:

Планината и морето са използвани от Юйшан като примери. Изкачвайки върха или потопявайки се на дъното само ще създадете илюзии. Как бихте поместили това на върха или на дъното? На високият връх няма къде да се седне, а на голяма дълбочина няма къде човек да сложи крак. Но и този израз не разкрива цялата Истина. Какво да се прави тогава? (Той се обърнал към монасите.) Да се работи в градината или да се секат дървета.

Фугаи:

Стоп! Стоп! Не се опитвайте да примъкнете съпротивляващата се котка върху килима. Тя ще драска с нокти и ще провали работата.

Ньоген:

Е, Как да се изрази това?

11. ДЖАОДЖОУ СИ ПОКРИВА ГЛАВАТА

Монах влязъл в стаята на Джаоджоу, за да извърши сандзен и го заварил седящ, покрил с дрехите главата си. Монахът тръгнал да излиза. „Братко, — казал Джаоджоу, — не казвай, че не съм получил твоя сандзен“.

Ньоген:

Сандзен е сливане с Дзен. Вие ставате Дзен, а Дзен става вие. В школата Ринзай, когато ученикът влиза в стаята на Учителя за медитация (индивидуални наставления) се нарича сандзен за разлика от дзадзен, който представлява медитация сам или с други. В школата Сото казват, че сандзен е дзадзен, т.е, посвещават се на медитация и доста рядко дават или получават наставления.

Това място не принадлежи нито на Ринзай, нито на Сото, а монахът никога не се обявявал за Учител. Когато идвате и искрено медитирате, аз с желание се присъединявам към вас в дзен-до. Ако ми зададете въпрос по Дзен, аз ще ви отговоря с моя Дзен. Най-важното за вас е, че вие ставате Дзен, а Дзен става вие. Отначало съм никой, но мога да подпомогна медитацията ви или да реша някой ваши съмнения. Не се опитвайте да работите над коаните един след друг, сякаш решавате задачи по алгебра, но и не се отдавайте на вяла медитация без подпомагане с индивидуални наставления.

Вечерта сигурно е била студена и Джаоджоу бил покрил главата си с дрехи, отежнели от кръпки. Понеже монахът не може да влиза в стаята на учителя за нищо друго освен за Дзен, защо ли се е поколебал и тръгнал да излиза? Фугаи казва: „Монахът бил глупак, мислейки, че Майсторът спи, както всеки друг разсеян човек. Но дори спящият тигър кара околните да треперят. Монахът прилича на човек, минаващ през купчини от диаманти с празни ръце.“ Обърнете внимание на сиянието на обичната доброта на Джаоджоу, когато казва: „Братко, не

казвай, че не съм получил твоя сандзен“. Монахът е трябвало да се поклони и да получи в този момент Дхарма. Но той бил глух и сляп.

В „Диамантената Сутра“[1] Буда казва: „Субхути, ако човек заяви, че Татхагата е някой, който идва или си отива, седи или лежи, но не разбира смисъла на учението. Защо? Татхагата не идва от никъде и никъде не отива, затова се нарича Татхагата“.

Този монах сигурно често е слушал четенето на „Диамантената Сутра“, но за него думите не са имали смисъл.

Генро:

Белият облак е надвиснал над върха на Зелената планина над езерото. Който и да гледа и да се възхищава на тази гледка, не бива да харчи думи напразно.

---

[1] Вж, за „Диамантената сутра“ изданието „Диамантената сутра“ от Ошо, София. 1994. изд. ШАМБАЛА. Книгата съдържа превод на сутрата и коментари на Ошо. ↑

12. САНШЪН ПОСРЕЩА УЧЕНИК

Веднъж в разговор с монасите Саншън казал: „Когато идва нов ученик, аз излизам, да, го посрещна без намерение да му помогна“. Брат му, Синхуа, като чул тази забележка, казал: „Когато идва нов ученик, аз не винаги излизам да го посрещна, но ако все пак изляза, непременно ще му помогна“.

Линджи, велик Майстор по Дзен от династията Тан, напусна този свят на 10 януари 867 г. Преди да умре той казал: „След като си отида не разрушавайте моя Дзен. Пазете го помежду си“. Саншън, един от неговите ученици, попитал: „Че кой трябва да разруши твоя Дзен?“ „Ако някой те попита, какво е Дзен, какво ще му кажеш?“ — се заинтересувал Линджи. Саншън започнал да вика: „Хей!“ Учителят бил доволен от отговора и отбелязал: „Кой би могъл да помисли, че моят Дзен ще бъде разрушен от това сляпо магаре?“ След тези думи той умрял.

Будизмът използва негативни думи, за да изрази реалността. Това е единственият начин да се избегнат недоразуменията. Когато Линджи помолил да не се разрушава неговият Дзен, той постулирал своя Дзен двойнствено, затова Саншън се присъединил към неговия начин на изразяване. И все пак, когато Учителят пожелал с очите си да види как ще живее, Саншън нагледно му го показал, и монасите, които били там, станали свидетели на безсмъртието на своя любим Майстор. Последните думи на Линджи били негативно изразяване на похвала.

Дзен не е нещо, което може да бъде дадено наученика от Учителя. Вятърът може да загаси пламъка от свещта, но когато възникнат благоприятни условия, тя отново ще загори със същата светлина както и преди. Нима след това той няма да е все същия непрекъснат пламък? Саншън не бил единственият човек, който

получил Дзена на Линджи, но той се оказал достатъчно храбър, за да го демонстрира пред Учителя си. И Дзенът станал негов.

Относно коана, знаем, че най-добрата помощ по Дзен е „да не се помага“. Много секти от различни религии си поставят за цел да помагат на хората, без да разбират, че излишната помощ пречи на вътрешното израстване както на тези, на които се помага, така и на този, който помага. Както слънцето изпълва градината, така и Саншън посрещнал ученика без каквато и да било мисъл да му помага. Какво чудно разположение на духа на обичната добродетел!

Синхуа изразил своя Дзен позитивно без да противоречи на Дзена на Саншън, но поддържайки го от противоположна гледна точка. Положителността без отрицателност може да бъде опасна. Отрицателността без положителност води до вялост. Синхуа сигурно е искал да задържи поводите на контрола над „сляпото магаре“, но аз казвам: „Тук, братле, внимавай за всяка своя крачка. Защото пред теб има пропаст!“

Генро:

Единият от братята казва „не“, а другият „да“. Така те продължават делото на баща си, като го усъвършенстват.

Жълтата река тече хиляди мили на север…
След това завива на изток и тече без прекъсване.
Не е важно какви завои прави тя,
нейните води са от извора в планината Кунлун.

13. ХАРТИЕНИЯТ ПАРАВАН НА ДЖИЕНЮАН

Майстор Джиенюан седял зад хартиения параван. Един монах влязъл за сандзен, повдигнал паравана и се обърнал към Учителя с думите: „Странно“. Учителят внимателно погледнал монаха и казал: „Разбираш ли?“ — „Не, не разбирам“. — отговорил монахът. „Преди на света да се появят седемте Буди. — казал Учителят. — е било същото, както сега. Защо ли не разбираш?!“ По-късно монахът споменал за този случай на Шишуан, учител по Дзен от рода Дхарма, който похвалил Джиенюан и казал: „Брат Джиенюан прилича на майстор по стрелба с лък. Той никога не пуска стрелата, преди да е поразил целта“.

Ньоген:

В Япония и Китай хората често използват хартиени паравани както в помещенията, така и навън, за да се предпазят от течение или насекоми. Джиенюан изглежда е заръчал на монасите да идват за сандзен във времето, когато той е използвал хартиения параван. Когато бях в манастир, моят Учител често променяше местонахождението си в стаята и аз бях принуден да търся неговия поглед. В мига, в който умът ми се изморяваше от това занимание, обикновено получавах удар с пръчка. Не мога да обвинявам монаха от тази история, че е казал „странно“, но Джиенюан му е предоставил твърде достатъчно време, за да види светилника на Дхарма зад паравана. Джиенюан бил много добър, като му дал по-нататъшни наставления.

Произведението на Хинаяна „Дигха Никая“ споменава за седем Буди, били в света по различно време безброй векове преди Гаутама Буда. Джиенюан се върнал милион години назад, когато казал: „Преди

на света да се появят седемте Буди, е било същото, както сега“. Ако монахът беше видял своята природа на Буда, той е щял да знае основата на свое съществуване. Той не е имал Дзен, въпреки добрината на Учителя му.

В свободния превод на „Синсин Мин“, китайска чанска (дзенска) поема, който направих преди няколко години, последният стих гласи: „Дзен превъзхожда времето и пространството. В края на краищата десет хиляди години е просто една мисъл, видимото от нас с това, което вие притежавате в света. Ако вашата мисъл превъзхожда времето и пространството, ще знаете, че най-малкото нещо е голямо, а най-голямото — малко, че битието е небитие, и небитието е битие. Без този опит ще се колебаете преди да извършите каквото и да било. Ако разбирате, че едното е много, а многото е едно, вашият Дзен ще бъде съвършен. Вярата и същността на ума са неразделни. Само ще видите «не две». Това «не две» е вяра, и това «не две» е същността на ума. Това може да се изрази само с мълчание, но това мълчание не е минало, то не с настояще и не е бъдеще.“

Генро:

Джиенюан е казал достатъчно, когато мълчаливо се е вгледал в монаха. Шишуан е трябвало да унищожи думите на Джиенюан, ако е зачитал доброто име на рода на Дхарма.

Ньоген:

Ние, монасите, сме винаги бездомни. Не трябва да имаме никакъв род на Дхарма, дори в учението. Шишуан похвалил Джиенюан, но и двамата не са могли да учат Дзен монах.

Генро:

В полунощ дъждът зад прозорците
потропва по листата на банановата палма.
Бризът на късната пролет
играе с плачещата върба на брега на реката.
Повея на вечността идва тук и там.
нищо повече, нищо по-малко.

Да се говори за седемте Буди
е все едно да се приготви
въжето, когато крадецът вече е избягал.

14. ЧЕРНОТО И БЯЛОТО НА ПАЙЮАН

Пайюан, майстор по Дзен от династията Сун, написал стихотворението:

Където живеят другите,
аз не живея.
Където отиват другите.
аз не отивам.
Това не означава,
че отхвърлям общуването с другите:
Искам само да направя
черното различно от бялото.

Ньоген:

Будистите казват, че сходство без различие е погрешно разбрано сходство. Моя учител Шьое Шану го е използвал великолепно на английски език: „И талазите, и вълните, и мъртвото вълнение — всички те се надигат: нарастват и угасват, но не са ли те различни движения на една и съща вода? Луната безгрижно свети в небето, една на небето и по цялата Земя. Но когато тя се отразява в диамантената белезникавост на вечерната роса, която се появява като светещи перли, разпръснати по земята. — колко необичайно много са нейните образи! Не е ли всеки от тях съвършен по свой начин?“

Дзен не се базира нито на утвърждаването, нито на отрицанието. Той е като кормило, което се обръща ту наляво, ту надясно, за да управлява превозното средство. Майсторът от тази история не е искал да се придържат към неговия курс, но той е искал учениците му да не се присъединяват към нито една от страните. Той просто се е опитвал

честно да играе в житейската игра, макар че му е бил известен факта за неиндивидуалността.

Има много разнообразни ложи, клубове и лекционни зали, където могат да се чуят всякакви мнения, всеки оратор предлага на своята аудиторията някаква мисъл. Вие можете да посещавате такива сбирки, могат да ви харесват едни или други доводи, но ви съветвам по някое време случайно да си припомните строфите: „Където живеят другите, аз не живея. Където отиват другите, аз не отивам“. Това може да ви спаси от нервно напрежение.

В коана също е казано: „Това не означава, че отхвърлям общуването с другите“. Можем да усещаме и да съчувстваме на различни движения в света без да се присъединяваме към тях. Можем радушно да приемаме посетители от другата група и да ги черпим с чай, напълнен до краищата с Дзен. Всеки от вас може да идва и да си отива по желание. Коанът завършва с думите: „Искам само да направя черното различно от бялото“. Това е все едно да кажем, че нямаме цвят.

15. ВЪТРЕШНАТА КУЛТУРА НА ТАДЗЪ

> Тадзъ казал на монасите си: „Братя, по добре е човек да навлезе във вътрешността един метър, отколкото да се разпростира за Дхарма десет метра. Вашата вътрешна култура за един ден е по-добра, отколкото проповедите ви, дълги тридесет сантиметра“. За да уравновеси и разясни това твърдение, Туншан казал: „Аз проповядвам това, което не мога да медитирам, и медитирам това, което не мога да проповядвам“.

Ньоген:

Тадзъ, или Майстор Хуанчун (780–862) живял в манастира в планината Тадзу. Туншън бил негов съвременник, двадесет и седем години по-млад. Преди да изучавате казаното от Туншън, трябва много добре да разберете Тадзъ. Будистите от Махаяна са изпълнени с желание да просветлят всички същества, страдащи от невежеството си. Това е велика идея, но те трябва да се усъвършенстват всяка минута. Те се включват в похода срещу невежеството и за просветлението на човечеството. Будите и патриарсите от миналото и настоящето работят заедно с тях и ще продължат работата си в бъдещето. Ако се отклонят от пътя си дори за миг, ще паднат отзад.

Ако някой повтаря това, което чува от другите или прочита в книгите, той не превъзнася Дхарма, а я профанира. На Изток хората наричат такъв човек „десетсантиметров ученик“. Той чете или слуша, а след това говори, а разстоянието от очите до устата, или от ушите до устата е равно приблизително на десет сантиметра. Тези, които четат лекции или книги по будизъм, без да са постигнали неговата светлина, хвърлят труда си на вятъра.

Млад грък попитал веднъж свой другар на бойното поле, какво ще прави той с такъв къс меч. „Ще стъпвам една крачка по-бързо от

другите“ — бил отговорът. Всичко, което той имал на този свят бил неговият меч — къс или дълъг. — той е трябвало да се бие с това, което е имал. Също като воина, ученикът по Дзен няма друга идея, затова проповядва когато не медитира, и медитира, когато не проповядва. За да се постигне състоянието, за което говори Туншан, трябва крачка по крачка да се следва пътя, на който е учел монасите си Тадзъ.

16. ВРЕМЕТО НА КУЙШАН

Куйшан казал на монасите си: „Студените зимни дни се повтарят всяка година. Миналата година беше също толкова студена, като тази, и през следващата година времето ще също толкова студено. Кажете ми монаси, кои дни от годината се повтарят?“ Старшият ученик, Яншан се приближил до Учителя и застанал пред него, като дясната му ръка покривала сложеният на гърдите юмрук на лявата. „Знаех, че няма да можеш да ми отговориш. — казал Куйшан, а после се обърнал към младшия си ученик, Санъен: — А ти какво ще кажеш?“ „Сигурен съм, че ще мога да отговоря на въпроса ти“, — казал Санъен. Той се приближил до Учителя и сложил дясната си ръка върху юмрука на лявата, сложен върху гърдите му, както беше направил старшият монах, но Куйшан не обърнал внимание на това. „Радвам се, че старшият ученик не можа да ми отговори“. — отбелязал Учителят.

Ньоген:

Манастирът на Куйшан се намирал в планината, където монасите живеели в условията на сурова зима. Някои от монасите били прекарали години в манастира, прекарвайки напразно там дни и месеци, и си спомняли за студените зими, както децата си спомнят за коледните празници. Куйшан искал монасите да не си губят времето, без да постигнат Дзен.

Какво е времето, и как е започнало? Кога ще свърши? Как изучавате Дзен? И какъв е ежедневният ви Дзен в практичния ви живот?

Пространството и времето в продължение на много векове са служели за предмет на философски дискусии. Айнщайн ги пренесъл в

областта на математиката и науката.

Времето, усещано от индивида според неговия опит в различните периоди на неговия живот, се отличава от физическото време, човешкото изобретение за отчитане на дните. Когато Яншан застанал пред Учителя си с ръце на гърдите, това било приветствие на монаха за изразяване на своя Дзен. Това значело, кои дни на годината се повтарят: той изразил философията си с мълчание.

Миналото и бъдещето са сходни за физиката и се отличават само по посоката, както посоката на стрелката на компаса, но за живото същество те ясно се различават. Човек сгъва миналото си и го носи със себе си навсякъде, където и да отиде. Когато Куйшан казал: „Знаех, че няма да можеш да ми отговориш“, — той просто „подкачил“ Яншан заради флегматичността му. Той приел опита и на двамата ученици, но демонстрирал и своя Дзен, който бил безвременен и извънпространствен в блясъка си.

17. КОСТЕНУРКАТА НА ТАСУЙ

Монах видял костенурка, пълзяща по градината на манастира на Тасуй и попитал Учителя си: „При всички същества костите са покрити с месо и кожа, защо при това същество месото и кожата са покрити с кост?“ Тасуй свалил единия си сандал и покрил с него костенурката.

Ньоген:

Този монах имал лошия навик да прави прибързани изводи. Той си мислел, че щом едно нещо е вярно веднъж, то ще е вярно винаги и навсякъде. Тасуй искал да освободи монаха от заблудата и му помогнал да разбере единичността.

Ако виждате необичайни неща, това не бива да ви притеснява. Преди всичко се освободете от самоограниченията си, фалшивите концепции за нещата и погледнете открито действителността. Какво е смъртта? Какво е раждането? Какво е Буда? Какво е реализацията?

Генро:

Всички приятели от моето детство
сега са прочути.
Те обсъждат философията.
Пишат очерци и критични бележки.
Аз пък остарявам.
За нищо не ставам.
Тази вечер само дъждът ми е приятел.
Горя тамян и неговото благоухание
ме успокоява.
Слушам вятъра, проникващ в прозореца ми

през бамбуковия параван.

18. ЛИНДЗЪ САДИ БОР

Веднъж, когато Лпндзъ садил бор в манастирската градина, неговият Майстор, Хуанпо, минавайки покрай него, казал: „Покрай манастира е пораснал толкова хубав храсталак, защо садиш и това дърво?“ „По две причини, — отговорил Линдзъ, — първо, да украся нашия манастир с това вечнозелено дърво, и второ, да дам приют на монасите от следващото поколение“. След това Линдзъ трамбовал три пъти почвата с мотика, за да укрепи дървото. „Не мога да се меря с твоето самоутвърждаване“, — казал Хуанпо. Линдзъ не обърнал внимание на своя Учител и промърморил: „Всичко е готово“, — и пак три пъти трамбовал почвата. „Благодаря ти, моето учение ще остане на света“, — казал Хуанпо.

Ньоген:

Линдзъ символизирал своя Дзен, посаждайки дърво край манастира, в който получил Дхарма, но той не искал някой да забележи това преди бора да порасне. Неговият Учител много добре разбирал мисълта му, но искал да го провери, затова водил разговора, все едно че проверявал манастирската градина. Отговорите на Линдзъ изглеждали така, сякаш не са свързани с Дзен. Дзен трябвало да бъде запазен по този начин. Какво друго, освен думи на благодарност би могъл да каже Учителят?

19. ДЖАОДЖОУ ПЛАНИРА ПОСЕЩЕНИЕ

Джаоджоу възнамерявал да посети един планински храм, когато старшият монах написал едно стихотворение и му го дал:

Коя ли синя планина не е свещено място?
Защо да се взима пясък
и да се тръгва за Дзинлян?
Ако златният лъв се появи в небето,
това не е добра поличба.

Прочитайки стихотворението, Джаоджоу попитал: „Какво е «истинското око»?“ Монахът не отговорил нищо.

Ньоген.
В китайска поема от династия Тан се казва:

Всички планини са храмове на Манджушри.
Сините планини са далече, зелените — близо.
и всяка пази Бодхисатва.
Защо е необходимо да изкачваш
планината Дзинлин?
Сутрите изобразяват Манджушри.
яхнал златен лъв.
Можете да видите този мираж
в облаците над планините.
Но това не е реално

за очите на изучаващия Дзен.
това не е щастието, което той търси.

Генро е похвалил стихотворението на монаха, както и острият въпрос на Джаоджоу. Ето коана: „Авалокитешвара има хиляди очи. Кое ли око е истинското?“

20. ТЕШАН ГОВОРИ ЗА ПРЕДХОДНИТЕ УЧИТЕЛИ

По време на посещение на Майстора си Тешан, Куо го попитал: „Предполагам, че всички стари Майстори и мъдреци са отишли някъде. Дали бихте могли да ми кажете какво е станало с тях?“ „Не зная къде са“. — бил отговорът. Куо се натъжил: „Очаквах отговор като препускащ кон, а получих отговор като пълзяща костенурка“. Тешан останал безмълвен като победен в спора. На следващия ден Тешан се изкъпал и влязъл в гостната, където Куо му приготвил чай, той потупал монаха по рамото и го попитал: „Какво стана с коана, за който говори вчера?“ „Днес вашият Дзен е по-добър“, — отговорил монахът. Но Тешан не отговорил нищо като победен в спора.

Ньоген.

Куо попитал за предшестващите Майстори, както някои възприемат небето като чудно място, където продължават работата си тези, които са умрели на земята. Докато е служел честно на Майстора си, защо е трябвало да го вълнуват такива въпроси? Макар че изучаващият е можел да мисли за своя Учител като за Майстор. Учителят не допускал такава титла, защото неговият Дзен е неотделим от техния Дзен, а неговата Дхарма е съставна част на тяхната Дхарма. Тешан проявил голяма добрина към монаха, чийто Дзен не бил по-добър от вчерашна мечта. „Какъв е смисълът?“ — си мислел явно Тешан, оставайки безмълвен.

Генро:

Предшестващите Майстори
са имали сърца студени и
твърди като желязо:
Не им били присъщи
никакви човешки сантименталности.
Те изчезвали и се появявали като светкавица,
придвижвали се навътре и навън
по вълшебен начин.
Хорската критика не им влияела.
Човек може да изкачи връх на планина.
но не може да стигне дъното на океана.
Дори да имаш истински Учител,
трябва много да се стараеш.
Тешан и монахът не могли
да обядват на една маса.

21. ТОЯГАТА НА ФЕНЯН

Фенян казал на монасите, държейки пред себе си тоягата си: „Който в съвършенство се оприличи на тоягата си, може да приключи със странстванията за Дзен“.

Ньоген:

Дзен-монасите обикновено странствали пеша, изкачвайки понякога непристъпни планини и пресичайки непознати реки, и носели, със себе си дълга тояга, по-дълга и от тях самите. Когато бил млад. Фенян странствал много години, като посетил над седемдесет Учители и пазел тоягата си като сувенир. В тази история той се възползвал от тоягата си, за да покаже на монасите своя Дзен. Това не е сувенир, не е символ, какво е тогава? Не можете да го видите с очи. Не можете да го пипнете с ръце. Не можете да усетите миризмата му. Не можете да го чуете. Не можете да го оформите като мисъл. Ето Го!

Генро:

Всички Буди от миналото, настоящето и бъдещето влизат в състоянието на Буда, когато разбират своята тояга. Всички предшестващи патриарси постигат своя Дзен чрез тоягата си. Думите на Фенян са верни. Никой не може да го отрече. Но аз съм длъжен да кажа, че този, който разбира тоягата си, трябва да започне странстването си, вместо да го завърши.

Тояга с дължина два метра!
Този, който я е разбрал, може да погълне
Вселената.
Един отива на юг, друг — на изток:
и двамата — в моята порта.

Преди да оставят тази порта.
те трябва да завършат своето странстване.
Каотин засвидетелствал своето уважение
към Тешан през реката.
Тешан му отговарял, размахвайки ветрило.
Каотин се просветлил в този момент.
Суаншъ се опитал да изкачи планината.
за да види своя Учител.
но паднал и си навехнал крака:
в този момент той постигнал реализация,
и казал: „Бодхидхарма не дошъл в Китай.
и неговият приемник никога
не ще дойде в Индия“.

22. ТАЙНАТА ПРАТКА НА ПАЛИН

Един монах попитал Палин: „Какво означават думите «тайна пратка на изток и на запад»“ „Имаш пред вид думите от поемата на третия патриарх?“ — попитал Палин. „Не. — отговорил монахът. — това са думи на Майстора Шитоу“. „Това е моя грешка. — извинил се Палин. — аз съм стар глупак.“

Ньоген:

Палин бил последовател на Юнмън, тринадесетият патриарх след Бодхидхарма. Шитоу бил осмият патриарх и неговата поема „Сантунджи“, или „Единение“, е била също така добре известна сред монасите, както и поемата на третия патриарх „Синсинмин“, или „Вяра в разума“. Никой от учителите или монасите не може да сбърка едната поема с другата, но Палин искал думите да изхождат от самия монах, който би могъл да получи пратката нито на изток нито на запад, а в същия момент.

Каква е ползата от това, че изследвате книгите, търсейки различни цитати, които сте чули? Когато въпросът си е ваш, вие ще намерите и отговора.

23. СЮФЪН СЕЧЕ ДЪРВЕТА

Сюфън отишъл в гората със своя ученик Джаншън да сече дърва. „Не спирай докато твоята брадва не стигне средата на дървото“, — предупредил Учителят. „Аз стигнах до нея“, — отговорил ученикът. „Старите майстори предавали учението от сърце в сърце, — продължавал Сюфън, — какво ще кажеш за себе си по този повод?“ Джаншън хвърлил на земята брадвата, казвайки: „Предадено е“. Учителят вдигнал тоягата и ударил с нея любимия си ученик.

Ньоген.

Монасите са истински сътрудници, дали ще е медитация в дзендо или съвместно изпълнение на ежедневните задачи. Безспорно тези двамата са носели светилника на Дхарма. Много хора на Запад търсят Истината като посещават философски сбирки или обучавайки се на медитация при Учители от Изтока, но колко от тях са съсекли дървото до средата му? Най-често те стържат кората, но чакат някой вместо тях да разцепи ствола. Парцали!

Джаншън постигнал своя Дзен още преди Учителят да спре да говори. Сюфън бил доволен. Но след като монахът хвърлил на земята брадвата, защо казал: „Предадено е“? Той заслужил удара на своя Учител.

Генро:

Джаншън имал добра брадва.
достатъчно остра, за да разцепи
ствола на две

с едни удар.
Сюфън се възползвал от тоягата си.
за да заостри още резеца.

24. БУДИСТКАТА ВЪЗРАСТ НА НАНДЖУАН

Веднъж Нанджуан закъснял да заеме мястото си в трапезарията. Хуанпо, негов ученик и старши монах вместо своето, заел мястото на Майстора. Нанджуан влязъл и казал: „Това място принадлежи на най-стария монах в този манастир. На колко години си в будистки смисъл?“ „Моята възраст възлиза към времето на доисторическия Буда“, — отговорил Хуанпо. „Тогава ти си мой внук, — казал Нанджуан, — стани“. Хуанпо отстъпил мястото на Майстора, но заел мястото до него.

Ньоген:

Монасите в манастира зачитат личността на Майстора и старшия монах. Всеки монах трябва да пази мястото си и да бъде господар на положението независимо от това какво е положението му и на колко години е. Затова Хуанпо решил да разруши тази привързаност в монасите. Будистите изчисляват възрастта си от времето на тяхното посвещение, и някои монаси се гордеят с тази възраст. Без значение е колко отдавна е бил доисторическият Буда: времето е ограничено и свършено. Нанджуан живеел във вечността без начало и край, затова той заповядал на Хуанпо да стане. Ако Хуанпо се беше върнал на своето място, това би било вътрешно противоречие. Вместо това той заел друго място и така се възползвал от положението.

25. КОФАТА С ВОДА НА ЙЕНТОУ

Трима монаси. Сюфън, Джиншан и Йентоу, се срещнали в градината на храма. Сюфън видял кофа с вода и я посочил. Джиншан казал: „Водата е чиста и отразява образа на Луната“. „Не, не, — казал Сюфън, — това не е вода, това не е Луна“. Йентоу обърнал кофата с дъното нагоре.

Ньоген:

Посочвайки кофата, Сюфън имал предвид тялото на Буда, пронизващо целият свят, а Джиншан бил в такова настроение, както го описва старото будистко стихотворение:

Луната на Бодхисатва,
чиста и студена,
плува в празното небе.
Ако разумът на живо същество
се успокоява
като тихо езеро,
прекрасният образ на Бодхи
никога не се появява там.

Сюфън подчертал по-скоро ноуменалното, отколкото феноменалното, когато казал: „Това не е вода, това не е Луна“. Йентоу обърнал кофата с дъното нагоре, за да изтрие дори това отрицание. Дзен не е философия, нито религия.

Генро:

В градината, където растат върби и цветя,
в замъка на чудесната музика.
два госта се наслаждават на виното.
държейки златните чаши
на бледа лунна светлина.
Изведнъж литнал славей
от клона на дървото,
отърсвайки росата от листата.

Фугаи:
Славей? Не! Това е образец на съвършенство!

26. ПРЕЦИЗНОСТТА НА СЮФЪН

Сюфън, монах-готвач в манастира Туншан, бил винаги прецизен в приготвянето на сутрешната трапеза. Веднъж Туншан попитал: „Как успяваш така добре да си разпределиш времето?“ „Следя звездата и Луната“, — отговорил Сюфън. „А какво правиш ако има мъгла или дъжд?“ — настоявал Туншан, но Сюфън мълчал.

Ньоген:

По времето на Сюфън не е имало будилници, но монасите са ставали в четири часа сутринта, за да медитират един час преди закуска. Макар че Сюфън приготвял закуската по тъмно, неговият гонг се чувал винаги по едно и също време, никога нито по-рано, нито по-късно. Когато Туншан задал въпроса, той похвалил готвача, а отговора на Сюфън бил гладко полиран и в него нямало следа от гордост. Туншан попитал отново: „… А какво правиш ако има мъгла и дъжд, за да не могат другите монаси да останат с погрешно впечатление? Те биха могли да си помислят, че готвачът зависи от звездите и луната в прецизността си.“ Днес имаме будилници и други прибори, показващи ни времето, но не можем да работим точно и прецизно докато не полираме своя Дзен и не бъдем господари на положението. Ние трябва да управляваме времето, а не то да управлява нас. Туншан искал Сюфън да разкрие тайната си пред останалите монаси. Смятате, че са разбрали?

Генро:

Ако Туншан беше попитал мен, какво бих правил в случай на дъжд и мъгла, бих му отговорил, че щях да гледам дъжда и да се наслаждавам на мъглата.

Фугаи:
Извинете, но Сюфън вече отговори.

27. МИЛИОНИТЕ ОБЕКТИ НА ЯНШАН

Яншан попитал Куйшан: „Какво ще направите, ако върху вас се изсипят милиони обекти?“ Куйшан отговорил: „Зеленият предмет не е жълт. Дългото нещо не е късо. Всеки обект твори своя съдба. Защо да се намесвам?“ Яншан изразил признателността си с поклон.

Ньоген:

Яншан изучавал Дзен под ръководството на Куйшан, по-късно получил Дхарма и станал негов приемник. Тази история сигурно е една от стоте, които се били случвали по време на обучението.

Когато човек постулира и възприема умствен образ, той става обект за него. Будизмът класифицира мисловните обекти с обектите от сетивния свят. Ако радостта и тъгата идват по едно и също време, ако удоволствието и болката го обграждат, кака би могъл човек да ги управлява? Ако трябва по едно и също време да оцени изгубеното и придобитото, приятното и неприятното, какво тогава трябва в действителност да прави?

Изучаващият Дзен трябва да се старае да прави каквото и да било по едно и също време. Ако търсите някакъв предмет в чекмеджето на бюрото, трябва да затворите оказалото се ненужно чекмедже и да отворите следващото. Всяко чекмедже съдържа нещо важно, но ако това, което търсите не е там, не трябва да обръщате внимание на другите неща в този момент. Трябва ли да оставите всички чекмеджета отворени или да изсипете на пода съдържанието им? Това е, което правят много хора със своите мисловни обекти. Този, който яде бонбони по време на четене или слуша радио, когато пише, прилича на изгубилия пътя си дух на Дзен.

28. ПОСЛЕДНИЯТ СТАДИЙ НА ЛУНЯ

Един монах попитал Луня: „Какво са получавали старите Майстори, когато са стигали последния стадий?“ „Те заприличват на крадци, които скришом се опитват да влязат в празна къща“, — бил отговорът.

Ньоген:

Този монах си е мислел, че Майсторите имат нещо, което другите не притежават, а всъщност те нямат нищо по-особено, което да го нямат другите. Макар че отговорът на Луня да изглежда странен, това бил единственият начин да поразтърси монаха. Той упорито е разработвал коан след коан, с цел да стане Майстор, попитал за последния коан, за да може крачка по крачка да върви напред. Той дори сигурно е мечтаел за последния стадий с неспокойния си разум, но с жажда поглъщал това, през което минавал, затова Луня го пратил в празната къща.

Здравият човек никога не мисли за болестта, болният се бори, за да постигне здраве. Веднъж попитали един човек какво притежава вътре в себе си, че изглежда толкова спокоен и удовлетворен. Този, който няма нищо в себе си, е винаги щастлив, но, който е изпълнен с желания, никога не ще се избави от осъзнаването на своето нищожество.

Генро:

Той вървете по острието на меча.
Стъпваше върху леда на замръзналата река.
Влизаше в празна къща.
Желанието му да краде изчезна завинаги.

и той се завърнал в собствената къща.
Видял прекрасните лъчи на сутрешното Слънце.
и внимателно се вгледал в луната и звездите.
С олекнало сърце бродел по улиците.
наслаждавайки се на лекия бриз.
И накрая той намирал
своята къща със съкровищата.
Преди дори не си е помислял.
че притежава тези съкровища
от самото начало.

29. СРЕЩАТА НА ЯНШАН

След усамотяването, продължило сто дни, Яншан срещнал своя Учител Куйшан. „Не съм те виждал тук цяло лято, — казал Кушшан, — къде беше?“ „Обработвах участък земя. — казал Яншан. — и получих кошница просо“. „Не си си изгубил времето напразно“. — отбелязал Куйшан. „А ти какво прави през лятото?“ — попитал на свои ред Яншан. Старият монах отговорил: „Аз ядох веднъж на ден, по обед, и спах по няколко часа след полунощ“. „Значи и ти не си си изгубил времето напразно“. — казал Яншан и си прехапал езика. „Трябва да имаш чувство за собствено достойнство“. — отбелязал Куйшан.

Ньоген:

В манастира на Куйшан имало хиляда и петстотин монаха, по-голямата част от които медитирала в дзен-до, докато останалите били заети в кухнята или работели на полето. Всеки давал своя принос за прославата на Буда-Дхарма. Яншан дал своя принос като обработил участък земя, за да отгледа кошница просо, а Куйшан живял като идеален монах. Никой от семейството Дзен не си изгубил времето напразно. От гледната точка на обикновения човек това била среща между ученика и Майстора, при която всеки оценявал другия, но според Дзен ученикът все още показвал следи от своите постижения. Той се бил застоял в сянката на успехите и несполуките. Той разбрал грешката си още преди да свърши да говори, но Учителят му го смъмрил за всичко, което си е мислел.

Генро:

Нито един монах не губи скъпоценно време
в стария манастир на Куйшан.
Всеки монах прославя Буда-Дхарма.
работейки мълчаливо.
игнорирайки успехите и несполуките.
Стайните птици имат на крачката си
червени връзки:
това все пак са връзки, въпреки красотата им.
Монасите не е трябвало
да са вързани за свободата си.
Един изплезва език, за да избегне удара.
нанасян от обичната доброта.
за да скъса всички въжета на разума и тялото.

30. СЪНЯТ НА ТАЙДЗУН

Една нощ императорът Тайдзун сънувал божество, което го посъветвало да пробуди в себе си стремеж към Висшето Просветление. На сутринта Негово Величество попитал своя официален свещеник: „Как да пробудя в себе си стремеж към Висшето Просветление?“ Свещеникът не казал нито дума.

Фугаи:

Негово Величество още е спало, когато се е обърнало към свещеника с въпроса си. Слугите е трябвало да приготвят леген, белоснежни одежди и ледена вода, за да измият лицето му. Официалният свещеник е трябвало да бъде уволнен от поста си, защото е изпуснал момента да асистира на императора в момента на пробуждането му от сън. Когато му бил зададен въпрос, той не проронил нито дума, пренебрегвайки дълга си, и не бил способен на нищо.

Ньоген:

Императорът явно е искал да постигне това, което е сънувал. Свещеникът е знаел, че е безпредметно да се отговаря докато императорът не знае нищо друго освен действителността, но мълчанието му било достатъчно красноречиво за да проникне в сърцето на спящия.

Генро:

Ако аз бях свещеника, щях да кажа: „Ваше Величество, трябвало е да зададете въпроса си на божеството, което ви се е присънило“.

Фугаи:

Съмнявам се, че моят Учител е познавал божеството, за което говори императорът. Дори да е така, неговият съвет щеше да бъде твърде закъснял.

Ньоген:

Какво се подразбира под „Окончателно Просветление“? Откъде човек знае, че се стреми към Висшето Просветление. Когато Буда постигнал реализация, той се отнасял с дълбоко състрадание към всички живи същества, желаейки тяхното добруване и освобождение. Буда е олицетворявал първичната природа на Великото Просветление. Четирикратния обет пробужда и проверява стремежа (Просветлението).

31. КУЙШАН ВИКА ДВАМА ДЛЪЖНОСТНИ МОНАСИ

Майстор Куйшан наредил да извикат ковчежника, но когато той дошъл, Куйшан казал: „Извиках ковчежника, а не тебе.“ Ковчежникът не могъл да каже и дума. След това Майсторът наредил за извикат старшия монах, но когато той дошъл, Куйшан казал: „Аз наредих да извикат старшия монах, а не тебе“. Старшият монах не могъл да каже и дума.

Ньоген:

Манастирът трябва да има няколко длъжностни лица. Ковчежникът трябва да се грижи за паричните средства, а старшият монах — да наблюдава останалите монаси в дзен-до. Новопостъпилите остават да медитират в дзен-до, а останалите отговарят за различни задължения в манастира. Въпреки че монасите от тази история се гордели с положението си, те все пак искали да получат индивидуални наставления, когато дошли при Учителя си. Куйшан видял тази двойственост и ги смъмрил.

32. ФЕНЯН НАКАЗВА НЕБЕТО

Едни монах попитал Фенян: „Ако на десет хиляди мили от тук на небето няма и признак за облаче, какво бихте казали за това?“ „Бих ударил небето с тоягата си“. — отговорил Фенян. „Но в какво е виновно небето“ — попитал отново монахът. „В това, че нямаме дъжд, когато трябва да го имаме и времето е лото, когато трябва да бъде хубаво“, — отговорил Фънян.

Ньоген:

Майсторът по Дзен биел всички с голямата си тояга: дори Буда и патриарсите не могли да избегнат този дзенски удар. Неговата тояга е ръчката, с помощта на която той може да разтърсва цялата Вселена. Ако в съвършената мрежа на Вселената възникнат проблеми. Фенян с помощта на своята тояга ще поправи нещата както си му е реда. Монахът — той е само мечтател, който се надява да живее в безкрайно блаженство докато се кланя на изрисувания, куклообразен Буда. Първият отговор на Фенян всъщност е бил едно предупреждение за монаха, но когато той видял, че монахът не го е разбрал, той опростил отговора си до такава степен, че би го разбрало дори едно малко дете.

33. ЮШАН РЕШАВА ПРОБЛЕМА НА ЕДИН МОНАХ

Една сутрин след беседа с монаси до Юшан се приближил един монах и му казал: „Имам един проблем. Дали ти не можеш да го решиш?“ „Ще го реша по време на следващата беседа“. — отговорил Юшан. Вечерта, когато всички монаси се събрали в залата, Юшан казал на висок глас: „Нека веднага дойде при мен монахът, които тази сутрин ми каза, че има проблем“. Щом монахът минал отпред и застанал пред събралите се. Майсторът станал прав и грубо казал: „Погледнете, монаси, това момче тук има проблем“. След това той блъснал монаха настрани и се прибрал в стаята си, без да проведе вечерната лекция.

Фугаи:

Защо, мой скъпи братко, та ти имаш толкова съкровища за медитиране? Как може да се медитира истински без проблем? Не искай помощ нито от Майстора, нито от някой друг. Майсторът реши проблема ти тази сутрин, но ти не го разбра. Вечерта той провежда изпълнена с драматизъм беседа, влагайки в нея цялата си душа.

Ньоген:

Каква великолепна беседа! Интересно, колко от присъстващите монаси са я разбрали?

Преди няколко години един японски свещеник ме посети в това дзен-до. „Какво е Дзен?“ — ме попита той. Аз сложих пръст до устните си и прошепнах: „Тук четем книги в тишина“. Когато отидохме в кухнята не му дадох възможност да зададе въпрос и казах: „Готвим в мълчание и ядем без да приказваме“. Когато му отварях

вратата и му стисках ръката, той, задъхвайки се, попита: „Какво е все пак Дзен?“ — и излезе.

34. СЮФЪН ВИЖДА СВОЯТА ПРИРОДА НА БУДА

Един монах казал на Сюфън: „Разбирам, че човек стигнал до стадия на Шравака, вижда природата си на Буда както вижда луната през нощта, а човек, стигнал до Бодхисатва вижда природата си на Буда както вижда слънцето през деня. Кажи ми как ти виждаш природата си на Буда?“ Вместо да отговори, Сюфън ударил три пъти с тоягата си монаха. Монахът отишъл при друг Учител, Ентоу, и го попитал за същото. Ентоу три пъти ударил монаха.

Ньоген:

Ако човек изучава будизма с цел да освободи страдащите, той смята, че всички страдания са резултат от собствената му алчност, гняв и невежество. И когато той се постарае да избегне тези три отрови и пречисти сърцето си, ще може да види природата си на Буда прекрасна и отдалечена, като млада луна, но губи голяма част от времето си само за да види поне това. Той е в стадия на Шравака.

Друг човек изучава будизма с цел спасението на всички живи същества. Той разбира истинската природа на човека и вижда същността на *буда* във всеки един без изключение. Той приема с тъга облаците, дъжда и снега, но не обвинява за това слънцето и през нощта знае, че другите части на Земята са залети с ярка дневна светлина. Той знае, че човечеството може глупаво да разрушава, но също и мъдро да строи. Той е Бодхисатва.

Първата част от мислите на монаха беше правилна, но ако той наистина ги разбираше, трябвало е сам да знае отговора, а не да пита Сюфън за неговата същност на Буда. Сюфън се опитал с тоягата да

върне монаха от света на бляновете, но последния се обърнал със своята фантазия към Ентоу, за което получил същото наказание. Бих могъл дори да си представя неговото глупаво сънливо лице.

35. ПОЕМАТА НА ЛИСИ

Лиси, който прекарал тридесет години в планината Цуху, написал поемата:

Прекарах тридесет години в планината Цуху.
Два пъти на ден поемах най-обикновена храна,
за да храня тялото си.
Изкачвах планините и се връщах.
за да упражнявам тялото си.
Никой от моите съвременници не изрази одобрението си и не ме призна.

Ньоген:

Както птицата лети свободно в небето без да оставя следи във въздуха, така и дзенския монах трябва да живее без да оставя впечатления за миналото си. Буда е казал: „И защото той остава неизменен и пребивава в света сам със себе си, хората почитат монаха. И затова той трябва да избягва всяка неразбория. Защото в противен случай както самотното дърво в пустинята, върху което се събират всички птици и маймуни, монахът ще бъде обременен със своите приятели и почитатели“. Лао Дзъ е казал: „За да избегне крайностите, мъдрецът се справя с работата си като не прави нищо и изразява наставленията си като мълчи. Той кара нещата да стават без да иска собственост, без да действа, без да очаква награда, — затова неговата сила никога не ще бъде застрашена“. Майсторът от нашата история е искал да живее точно по такъв начин. Този, който изпълнява велика

работа, безспорно остава неизвестен за съвременниците си. Монахът тридесет години живее в планината, храни се с най-обикновена храна и изкачва върховете. Неговият живот е безупречен: той е доволен, неговият ежедневен живот съответства на будисткото учение. Защо да го е грижа за признаването му от неговите съвременници.

Генро:

Когато иска, той изкачва планината.
В часовете за отмора белите облаци.
неговите приятели, са с него.
В покоя той получава вечна радост.
Никой друг, освен изучаваните Дзен
не може да се възползва от такова щастие.

36. КЪДЕ СЕ СРЕЩАТ ХОРАТА СЛЕД СМЪРТТА

Тао У отишъл да види болния си събрат — монаха Юнен. „Къде ще мога да те видя отново, тук ще остане само твоят труп?“ — попитал посетителят. „Ще те срещна там, където нищо не се ражда и нищо не умира“. — отговорил болният монах. Тао У не се задоволил с отговора и казал: „Това, което искаше да кажеш е, че няма такова място, където нищо не се ражда и нищо не умира, и че ние вече нямаме нужда да се срещаме“.

Ньоген:

И Тао У и Юнен са получили Дхарма от Учителя Юшан и по-късно самите те са станали известни Учители. Тази история е от тяхната младост, поне от младите им години в Дзен. Тао У не е трябвало да безпокои (болния) си събрат с такъв въпрос. Всички ние постоянно се приближаваме към смъртта в този свят на непостоянството: здравите хора, също като болните, умират ежедневно.

Колко неуместно! Защо не остави болния монах сам, за да му даде възможност да размисли спокойно? Понеже след смъртта душата напуска тялото, а посетителят няма да се задоволи със студения труп, той ще трябва да търси топлата ръка на друг жив монах за да я стисне.

Отговорът на болния монах не бил лош, но звучи малко като постулат. Ако аз бях на негово място, щях да отговоря: „Не се притеснявай, братко, аз ще медитирам с теб докато си жив“. Поправката, която направил Тао У в отговора на монаха е чиста софистика и нищо повече. Юнен е трябвало да му се надсмее и да му пожелае лека нощ.

Генро:

Тао У губи всичко, докато Юнен само печели. Последният казал: „Аз ще те срещна“. А първият казал: „Не трябва да се виждаме вече“. Те не трябва да се виждат вече следователно ще се срещнат. Те ще се срещнат, защото нямат вече нужда да се виждат.

Истинското приятелство надхвърля границите
на близостта и отчуждението.
И няма разлика в това
дали приятелите ще се срещнат или не.
На старата слива, окичена с цвят,
южният клон владее цялата пролет.
колкото и северния.

37. СВЯТОСТТА НА СЮФЪН

Един монах попитал Сюфън: „Как може да се постигне святост?“ Сюфън отговорил: „Дори най-невинния младенец не би могъл да го направи“. „Ако той забрави себе си. — отново попитал монахът. — ще може ли да постигне святост?“ „Той ще може да направи това само когато тя го засегне“, — отговорил Сюфън. „Тогава какво става с него?“ — продължавал монахът. „Пчелата никога не се завръща в изоставения кошер“, — бил отговорът.

Ньоген:

Има едни коан, който илюстрира тази история. Един ученик попитал Учителя си: „Какво е Дзен?“ „Цин“, — отговорил Учителят. „Цин“ е китайска дума, която означава „баща“, „майка“ и „познат“. Като прилагателно означава „нещо много добре познато или известно“, а като глагол — „обичам“, „виждам постоянно“, „познавам добре“, „разбирам из основи“. Монахът от тази история се стреми да постигне святост както суфи се стреми към своята любима. Отношението на монаха е доста наивно, но той трябва да излезе от своята кула, направена от слонова кост. Суфи може да чувства любимата си, а истинският будист се стреми към святост. Сюфън демонстрирал своя Дзен, казвайки: „Пчелата никога на се завръща в изоставения кошер“. Както слънчевото съзвездие прекосява небето, така и съзнанието на дзенския монах вечно се продължава, без да се присъединява към нещо.

Психологията изучава психичните явления, гносеологията обсъжда теорията на познанието, но те са само сенки на разума, а не самият разум. Когато човек сам открие разума, неговите търсения приключват. Тогава той може да постигне святост без каквато и да

било привързаност, забравяйки срокове и дори своето себеотдаване за да стане „пчела в нов кошер“. Неговият живот е Дзен или *цин*.

38. НАПУСКАНЕ И ВРЪЩАНЕ

Един монах попитал своя Майстор: „Какво мислиш за монаха, който напуска манастира и никога не се връща?“ Учителят казал: „Той е неблагодарно магаре“. Ученикът попитал пак: „Какво мислиш за монаха, които напуска манастира, но след време се връща?“ Учителят казал: „Той помни доброто“.

Когато един монах идва в манастир, той полага клетва, че ще остане в манастира докато не постигне реализация. Ако той си тръгне, това явно ще означава, че е постигнал това, което е искал: в този случай няма смисъл, да се връща. Дзен обаче няма випускници. Ако един дзен-монах мисли, че е постигнал нещо, той ще изгуби своя Дзен и тогава пребиваването му в манастира ще е необходимо.

След като е прекарал дълги години в един манастир, монахът може да си тръгне, ако е бил поканен да учи в друг манастир, но обикновено в края на краищата той се завръща в старото гнездо. Младите монаси, които не издържали строгостта на Учителя по Дзен, напускали манастира. Те са неблагодарни магарета, защото никога не се връщат при своя Учител. Ако някой в манастира получи Дхарма, Майсторът става негов баща, а манастирът — негов дом. Как би могъл той да забрави обкръжението, което е вдъхновявало неговата реализация? Той винаги помни Доброто и при първа възможност се връща в своя дом.

Генро:

Ако ме бяха попитали: „Какво мислиш за монаха, който напуска манастира и никога не се връща?“ — бих отговорил: „Той е глупак“. А на въпроса: „Какво мислиш за монаха, който си тръгва, за да се върне?“ — бих отговорил: „Той е бягаща лисица“.

Ньоген:

Генро дава свобода на монаха да идва и да си отива когато пожелае. Никой от Майсторите не трябва да задължава своите монаси да остават в манастира, но монахът, който напуска Учителя си и отива при друг, е глупак, защото така си позволява грубо и несправедливо да накаже както своя Учител, така и себе си.

В този дзен-до аз никога не се съобразявам с този, който идва или си отива. Честият посетител може да мисли, че неговото място е тук. Неговата мисъл е вярна, но ако той престане да идва, аз не го изпускам. Пришълецът, който идва в този скромен дом, може да остане с впечатление, че тук се извършва нещо странно и той няма да дойде повече. Аз уважавам неговото мнение, но той не може да си тръгне от мен, защото съм положил клетва да спасявам всички живи същества, включително и него. Ако някой ме пита: „Какво мислиш за човека, който престава да идва тук?“ — аз отговарям: „Мога да го срещна на улицата“. А на въпроса за човека, който се връща в този дом, ще отговоря: „Как си? Радвам се да те видя!“

39. ТРИТЕ ПОВИКВАНИЯ

Хункьо Ши, учител на императора, повикал слугата си: „Инхън!“ Инхън отговорил: „Да“. Хункьо Ши, за да провери своя ученик, повторил: „Инхън!“ Инхън отговорил: „Да“. Тогава Хункьо Ши го повикал трети път: „Инхън!“ Инхън отговорил: „Да“. „Трябва да те накажа за тази работа. — казал Хункьо Ши. — но всъщност ти трябва да накажеш мен“.

Ньоген:

Хункьо Ши прекарал четиридесет години в планината, уединявайки се там, но накрая бил открит от императора, който го накарал да стане учител на коронованата особа. По времето на този история Хункьо Ши бил вече на повече от сто години, а ученикът му Инхън, добре обучен дзенски монах, бил млад и можел да получи светлината на Дхарма от своя Учител. Когато Учителят го повикал: „Инхън!“ и Инхън отговорил: „Да“ — диалогът приключил. Хункьо Ши бил стар човек и искал да се убеди в разбирането на своя ученик. Инхън разбрал намеренията му и търпеливо му отговорил. Той очаквал забележките на Учителя си и бил щастлив да ги чуе. Каква прекрасна картина на разбиране и хармония!

Генро:

Старият Майстор бил много добросърдечен, а младият ученик всеотдайно му служел. За какво са нужни наказания? Ами защото човешките постъпки са доста неопределени. Ако човек иска да живее свободно, той не трябва да възприема какъвто и да било начин на живот.

Ньоген:

Когато Учителят по Дзен вика ученика си, той смята да почука на вътрешната врата на природата на Буда. Ако Учителят иска ученикът да направи нещо обичайно, не бива да го вика втори път. В Дзен нито Учителят, нито ученикът не трябва да губят време, материал, думи, мисли или енергия.

40. ПРЕСЪХНАЛИЯТ РУЧЕЙ

Един монах попитал Сюфън: „Когато стария ручей на Дзен пресъхне и в него не остане и капка вода, какво ще мога да видя там?“ Сюфън отговорил: „Има бездънна вода, която ти не можеш да видиш“. Монахът попитал пак: „Как човек може да пие от тази вода?“ Сюфън отговорил: „Той трябва да го прави без помощта на устата“. По-късно монахът отишъл при Чаочоу и му преразказал диалога. Чаочоу казал: „Ако водата не може да се пие с уста, тя не може да се пие и през носа“. Тогава монахът повторил първия си въпрос: „Когато старият ручей на Дзен пресъхне и в него не остане и капка вода, какво ще мога да видя там?“ Чаочоу отговорил: „Водата ще стане горчива като хинин“. „Какво ще стане с този, който пие от тази вода?“ — попитал монахът. „Той ще се прости с живота си“. — бил отговорът.

Когато Сюфън научил за диалога, той изразил благодарност на Чаочоу, казвайки: „Чаочоу е жив Буда. За в бъдеще няма да отговарям на въпроси“. Оттогава той изпращал новодошлите при Чаочоу.

Ньоген:

Докато остава дори слаба светлинка от Дзен, ручеят не ще пресъхне. Всеки, който идва тук, донася със себе си своя вкус, за да го влее в потока. Когато Чаочоу говори за загубата на живота, той има предвид, че човек ще изгуби себе си и ще потъне в Нирвана. Човек, който иска да стане мъдър, трябва да мине през много трудности и дори да утоли жаждата си с горчилка. И ако не ви е грижа за тези препятствия, аз ви казвам: „Идете при него“.

41. ТРИПИТАКАТА НА ТУНШАН

Тупшан, Майстор по Дзен, казал: „Трипитака — пълното събрание на будистки писания — може да се изрази с едно ей такова писмо“. Паюн, другият Майстор, илюстрирал думите на Туншан със следното стихотворение:

Всеки щрих на писмото е ясен и няма нужда
то да бъде обяснявано.
Буда се е опитвал да го напише в продължение
на дълго време.
Защо ли да не се поръча тази работа
на Майстор Уан, майстора по калиграфия.
неговата изкусна ръка добре ще се справи
с всички изисквания.

Ньоген.

Трипитака — на санскрит „Трите кошници“ — съдържа Сутра-питака, или свещените писания. Виная-питака, правила и закони на братството. Абхидхарма-питака, коментари към ученията. По времето на този коан имало 5048 тома, включващи пълния текст, който, както казва Туншан, може да се изрази с едно писмо. Какво писмо с това? Не трябва да се обръща внимание на стихотворението на Паюн. Ако той го е приемал като сатира, това е било лоша шега.

42. ЮЖНАТА ПЛАНИНА

Шишуан живеел в Южната планина, а Куанхи — в Северната. Веднъж един монах от Северната планина дошъл в Южната при Шишуан. Майсторът му казал: „Моят южен манастир не е по-високо в сравнение с манастира на север“. Монахът не знаел какво да каже и си замълчал. Когато монахът се върнал при Куанхи и му разказал за разговора си с Шишуан, Куанхи отбелязал: „Трябваше да му кажеш, че аз съм готов да вляза в Нирвана почти всеки ден“.

Ньоген:

Този монах бил обладан от идеята за сравнение, защото посещавал манастир след манастир. Шишуан прочел това върху лицето му и се опитал да го поправи, но монахът се объркал и си замълчал. Това мълчание нямало нищо общо с Дзен. Когато той се върнал в първия манастир, добросърдечният Майстор не му се накарал, а се опитал да му посочи без сравнение тъждеството. Човешкият стремеж е причина за страданието, а то предизвиква стремежа към нещо друго, така човек никога не може да избегне самсара, притеснението, суетата на живота. Нирвана погасява страданието, разрушавайки стремежа. Двамата Майстори изразили невъзмутимо спокойствие. Винаги трябва да бъдем внимателни с човека, който е обладан от идеята за сравнение и посещава сбирка след сбирка. В това няма полза за никого.

43. КРАЙНАТА ИСТИНА НА ДЗЕН

Един монах попитал Суаншъ: „Когато старите Майстори проповядвали Дхарма без думи или с чукче, или с ветрило срещу насекомите, изразявали ли са крайната истина на Дзен?“ Суаншъ отговорил: „Не“. „Тогава. — продължавал монахът. — какво са показвали?“ Суаншъ вдигнал ветрилото си срещу насекоми. Монахът попитал: „Какво е крайната истина на Дзен?“ „Почакай докато достигнеш реализацията“. — отговорил Суаншъ.

Ньоген:

Монахът, както и много други хора, вярвал на своите лични предубеждения, като на единствено възможни решения. Суаншъ се опитал да поправи тази идея, когато казал: „Не“. Монахът обаче не могъл да се освободи от конкретната идея дори след очевидните доказателства (обяснения). Когато попитал за крайната истина на Дзен, приличал на човек, който стои пред портата на града и пита къде се намира този град. Тогава Суаншъ се отказал от опита да обясни каквото и да било на монаха и казал: „Почакай докато не постигнеш реализация“.

Генро:

Ако аз бях Суаншъ, бих хвърлил ветрилото, вместо да произнасям тази вяла реч.

Фугаи:

Думите на моя Учител, може би са били добри, за да помогнат на Суаншъ, но жалко, че е трябвало използва месарски нож, за да разреже едно пиле.

44. НАНХУАН ОТХВЪРЛЯ КАКТО МОНАХА, ТАКА И ОБИКНОВЕНИЯ

Един монах дошъл при Нанхуан, застанал пред него и скръстил ръце на гърдите си. Нанхуан казал: „Ти си прекалено мирянин“. Тогава монахът събрал длани. „Ти си прекалено монах“. — казал Нанхуан. Монахът не казал нищо. Когато друг Учител чул за това, той казал на своите монаси: „Ако аз бях на мястото на монаха, щях да пусна ръцете си и да си тръгна“.

Ньоген:

Когато монахът дошъл за сандзен, той възнамерявал да изрази свободата си, като не се придържа към правилата, които трябва да се спазват, когато влизаш в дзен-до или излизаш, но първите думи на Нанхуан така го стреснали, че той променил отношението си. Къде тогава останала неговата свобода? Светът е пълен с хора, които са нещо „прекалено“ и хора, които смятат, че религиозните вярвания ще им дадат свобода. Той е свободен и преминава почти незабелязан, защото към нищо не се привързва. Правилата и законите никога не го вълнуват. Той може да се покори или да си тръгне — това няма значение.

Генро:

Ако бях Нанхуан, щях да кажа на монаха: „Ти си прекалено глупав“. А на майстора, който казал на монаха да пусне ръцете си бих казал: „Ти си твърде безумен“.

Действителното Освобождение не съдържа в себе си нищо, което да може да се усети, измени: нито цвят, който може да се види, нито звук, който може да се чуе.

Свободният човек няма нищо в ръцете си. Той никога нищо не планира, а реализира в съответствие с действията на другите. Нанхуан бил способен Учител. Той отпуснат примката на въжето на монаха.

Ньоген:

Силас Хабърд веднъж казал: „Колкото повече остарявам, толкова опростявам моята наука и религия. Книгите означават по-малко за мен, молитвите означават по-малко за мен, лекарствата означават по-малко за мен, но мирът, приятелството, любовта и живота, изпълнен със смисъл означават повече за мен, определено повече“.

Тук виждаме един добър американец, който е изучил Дзен (както и трябваше да се очаква) на преклонна възраст. Но защо трябва да се чака докато остарее?

Много хора не знаят как да се освободят от науката и религията. Колкото повече се занимават с наука, толкова повече създават разрушаваща сила. Тяхната религия е твърде тежка дреха за разходка при лек пролетен ветрец. Книгите за тях са бреме, а молитвите — красиви извинения (оправдания). Те поглъщат лекарства, но не намаляват болестта си физически или психически. Ако наистина искат мир, приятелство, любов и истински живот, пълно отдаване, те е трябвало да се освободят от всичко фалшиво и илюзорно, за да осъзнаят духа на свободата.

45. ЮТИ ПИТА БУДА

Юти, министър председател, попитал Майстор Таотун: „Кой е буда?“ Майсторът произнесъл с ясен глас: „Ваше Величество!“ „Да“, — наивно отговорил премиерът. Тогава Майсторът попитал: „Какво още търсите?“

Ньоген:

Юти колекционирал отговори на Учители по Дзен, които посещавал, като им задавал този въпрос, както другите хора колекционират монети или марки. Той имал добри знания по Дзен, за да може да оцени някои от отговорите, но не бил готов за такъв отговор. Изненадата му била толкова голяма, че той дори забравил защо посрещнал така Майстора. Неговото „да“ било просто и естествено, като отговора на дете на зова на майката.

Генро:

Негово Величество сигурно си е ударил някъде главата, но не съм сигурен дали това е бил истински Буда.

Не търси риба на върха на дървото.
не преварявай бамбук, когато се връщаш вкъщи.
Буда, Буда и Буда…
Глупакът владее само връвта за монетите.

Ньоген:

Един китаец харесал много гозбата от бамбукови филизи и стопанинът му обяснил как се приготвя. Като се прибрал в къщи, той

отрязал парче от вече порасналия бамбук и в продължение на няколко часа се опитвал да го приготви.

В Китай и Япония хората обикновено носят монетите си, нанизани през центъра им върху връв. Веднъж един глупак хванал края на въжето след като монетите вече се изхлузили от него. Много хора се хващат за края на празно въже, надявайки се, че така държат в ръцете си истинско съкровище.

46. ИДЕОГРАМАТА, ОЗНАЧАВАЩА „РАЗУМ“

Един стар монах нарисувал китайската идеограма „разум“ на вратата, прозореца и стената на малката си къща. Фаен сметнал това за неправилно и го поправил с думите: „Вратата трябва да има означение за врата, а прозорецът и стената също трябва да имат свое обозначение“. Суанху казал: „Вратата няма нужда от означаване, както нямат нужда от означаване и прозорецът, и стената“.

Ньоген:

Старият монах разглеждал вратата, прозореца и стената като проява на разума. Той приличал на Хегел, който виждал света като голям мисловен процес, с тази разлика, че Хегел бил потопен в теорията, а монахът се бил освободил от нея. Докато абсолютния идеализъм на Хегел се прикрепя към нещо, за да го оформи като действителност, монахът е излязъл извън границите на мисъл, имена и названия и решил да живее в къща, в която вратата, прозорецът и стената не са нищо друго освен разум.

Фаен отчасти е подкрепил монаха, но го е изразил по-различно от него. Той е трябвало да му каже: „Аз съм доволен от врата, прозореца и стената. Защо си закачил върху тях етикета на разума?“

Суанху разбирал, че нещата проявяват себе си и без име.

Генро:

Аз бих написал „прозорец“ на вратата, „стена“ на прозореца, „врата“ на стената.

47. (КОАН 47 ЛИПСВА)

48. БУДИЗМЪТ НА ТЯЧУАН

Веднъж Тячуан попитал един от учениците на Паофу, които гостувал: „Как вашият Учител ви учи на будизъм?“ „Нашият Учител. — отговорил монахът. — ни казва да си затворим очите, за да не видим нещо лошо, да си запушиш ушите, за да не чуем нещо лошо, да спрем мисловната си дейност, за да не формулираме лъжливи идеи“. Тячуан казал: „Аз не те карам да си затваряш очите, защото нищо няма да видиш, не те карам да си запушиш ушите, защото нищо няма да чуеш, не те карам да спреш мисловната си дейност, защото не ще можеш изобщо да формулираш някаква идея“.

Ньоген:

Този монах е бил много млад и новак в Дзен. Умът му непрекъснато се обръщал към лоши неща и се е привързвал към безполезните. Неговият Учител му изнесъл урок от азовете на Дзен, но понеже такъв род наставления се дават индивидуално, монахът е трябвало да каже: „Моят Учител ми казва…“ Указанията на Тячуан безспорно са трудни за този младеж.

Ако не сте привързани към нещата, които можете да видите, те просто ще хвърлят сянка на очите ви и ще отминат без да оставят следа върху огледалото на разума.

Ако не обръщате особено внимание на това, което можете да чуете, нито звук не ще се задържи във вас.

Можете да си мислите: „Това е вярно, онова — погрешно“, — но не сте в състояние да пренесете неизменна картината от миналото в бъдещето, и днес тя е вече друга (в сравнение с вчерашната).

Генро:

Не ви карам да си затваряте очите. Само ми кажете какво са вашите очи? Не ви карам да си запушвате ушите, само ми кажете какво са вашите уши? Не ви карам да спирате мисловната си дейност. Кажете ми само какво е вашата мисловна дейност?

Някои от вас не си затварят очите по време на медитация. Защо не чувате беззвучните звуци? Защо не формирате мисъл, лишена от форма?

Ньоген.

Безсмислено е да гледате докато не създадете свой образ, безсмислено е да чувате докато не можете да фиксирате чутото. Не съществува мисловна форма докато не я построите само.

49. БЕЛИЯТ ЛИСТ ХАРТИЯ НА ДЗЮАНШЪ

Дзюаншъ изпратил един монах при своя стар Учител, за да го поздрави от негово име. Дзяофън събрал монасите си и в тяхно присъствие разпечатал посланието на Дзюаншъ. В плика нямало нищо друго освен три бели листа хартия. Дзяофън ги показал на монасите с думите: „Разбирате ли?“ Никой не отговорил и Дзяофън продължил: „Моят син-нехранимайко ми пише точно това, за което предполагах“. Когато посланикът се върнал при Дзюаншъ, той му разказал какво се случило в манастира на Дзяофън. „Старецът е изкуфял“. — казал Дзюаншъ.

Дзюаншъ бил неграмотен рибар преди да стане монах и да започне да постига Дзен под ръководството на Дзяофън. По времето, за което става въпрос, той вече е бил доста известен Учител и Дзяофън, горд с ученика си, показал писмото на монасите. Монасите, очаквайки да видят красиво изписани равни редове, били така изненадани, че не могли нищо да кажат, когато Дзяофън ги попитал дали са го разбрали.

Като Майстор Дзяофън похвалил твърде много своя бивш ученик.

Дзен е като светкавица. Човешкото око не може да го проследи. В мига, когато Учителят им показал белите листа, дневните им занимания приключили. Те е трябвало да му кажат довиждане и да отидат в залата за медитация без да дават възможност на Учителя си да се похвали с ученика си нехранимайко.

Монахът, изпратен от Дзюаншъ, бил глупак. Вместо да донесе отговора, когато се върнал, той описал сцената, станала в манастира. За да спаси репутацията на семейството, Дзюаншъ бил принуден да каже: „Старецът е изкуфял“.

Така всички мисли били изтрити, включително спомена за белия лист хартия.

Днес хората използват радиото и телевизията, за да изпращат съобщения до другия край на Земята, но когато, нямат Дзен те използват пропагандата с егоистични цели, разпространявайки ненавист и страх, и човечеството не знае покой ни денем, ни нощем.

Дали човекът е все още синът-нехранимайко на Небесата? Изпада ли в слабоумието на древните цивилизации? Не, той просто е взел голяма доза приспивателно и сега го измъчват кошмарни сънища.

50. ПРОПОВЯДВАНЕТО НА ДХАРМА НА ИЧУАН

Когато Майсторът Ичуан заел мястото си за да проповядва Дхарма, от групата слушатели излязъл един мирянин и започнал да се разхожда от запад на изток покрай вратите на храма. След това един монах демонстрирал своя Дзен, като се разхождал от запад на изток. „Мирянинът разбира Дзен, — казал Ичуан. — а монахът не“. Човекът се приближил до Ичуан с думите: „Благодаря ви за похвалата“. — но още преди да довърши изречението. Майсторът го ударил с тоягата си и после попитал: „Може ли някой да направи извод от този коан?“ Всички мълчали. „Тогава, — казал Майсторът. — ще го направя сам“. Той хвърлил тоягата си и се прибрал в стаята си.

Ньоген:

Дзен монасите усилено изповядвали Дхарма. Колкото по-малко думи, толкова по-добре. Понякога слушателите задават въпрос и Учителят отговаря, а понякога някой от слушателите се приближава до Учителя, за да изрази своето разбиране.

Учителят одобрява или не одобрява, и с това урокът свършва. Учителят се явява в ролята на слушател, а слушателя — на Учител. Всичко, което става, засяга всички присъстващи и никой не е освободен от отговорност.

Мирянинът и монахът в равна степен демонстрирали своята свобода и трябвало спокойно да запазят съкровището си, независимо от това какво е казал Майсторът.

Фугаи казал за обикновения човек: „Утринните облаци са се спуснали в пролома в планината“. А за монаха: „Вечерният дъжд почуква по прозореца на колибата“. Няма преструвки, няма лицемерие — това е свободата.

За Учителя състоянието на мирянина е такова, че с времето то ще става по-добро; докато монахът никога не ще постигне съвършенство.

Ичуан може да е казал: „Захарта е сладка, а пиперът — лют“. Мирянинът си заслужил удара с тоягата, защото се привързал към одобрението, а монахът — защото искал да ускори Постижението.

Нямало смисъл повече да се спират на този инцидент, защото слушателите седели безмълвни.

51. ХРАМЪТ НА ПАОФУ

Веднъж Паофу казал на монасите си: „Когато един човек минавал зад храма, срещнал Джуа и Ли, но не ги видял пред храма. Защо? Кой е от пътищата ще е по-полезно за него да избере?“ Един от монасите казал: „Сигурно има проблеми с очите. Каква може да е ползата, ако не виждаш нищо?“ Майсторът се скарал на монаха: „Глупак. С храма винаги става така“. Монахът казал: „Ако това не беше храм, човекът е трябвало да види нещо“. Майсторът отговорил: „Имам предвид само храма и нищо друго“.

Ньоген:

Храмът е реалност. Когато човек е обърнат с лице към него, той не вижда нищо. Той не може да се разпознае. Можете да си вървите сред тълпата от хора без да забелязвате никого и да забравите дори вие кой сте. Това Паофу нарича „пред храма“. Но в мига, в който видите познат, кимвате, усмихвате се, дори спирате, за да го поздравите и така вървите вече зад храма.

Ако по време на медитация пресъздавате образа на ваш приятел, вие вече не медитирате, а мечтаете. Майсторът не ви се кара за това, но ви показва колко леко прекрачвате от един път на друг, без да се привързвате към нито една от двете.

Неговият въпрос „защо“ е всъщност отговора. Монахът не навлязъл в реалността, но се опитал да разсъждава за видението при липса на такова.

Монахът упорито се държи за разкрасения свят. „Дори това да не е било храм, трябвало е да го види“. Този монах е трябвало да остави Дзен и да се захване с право.

Сеншаку е казал: „Светът е изменчив и непостоянен“.

Този, който не се извиси над „нещата от живота“, се лута от посока на посока в кръговрата на желанията.

Но този, който е наясно с положението на нещата, вижда безкрайното и крайното и свръхестественото в явленията, и е благословен сред страданията и бедствията.

52. ХАЙЕН СЕ ЗАВРЪЩА В СВЕТА НА ИЛЮЗИИТЕ

Един монах попитал Хайен: „Как един човек, който е посветен (знаещ, разбиращ, просветлен) се завръща в света на илюзиите?“ Майсторът отговорил: „Счупеното огледало никога не ще е вече гладко. Скъсаното цвете никога не ще се върне върху стеблото си“.

Ньоген:

Този монах е прехвърлил границите на собствения си опит, опитвайки се да си представи просветен (просветлен) човек. Защо да не стане посветен, нали тогава ще знае отговора?

Отговорът на Хайен може лесно да се изтълкува погрешно. Той съвсем няма предвид това, че Посветеният, завръщайки се в света на илюзиите, губи благородството си. Напротив, според аналогията на Хайен проявата на истинския благороден ум — Буда е ядрото на културата, а Бодхисатва е енергията на будизма, неговата дейност. За него няма два свята: с илюзии е без тях. И неговият живот е посветен на спасението на всички живи същества. Както цветето на лотоса, той може да цъфти и в кална вода.

Джон Голзуърти казал веднъж: „Човек, когото са помолили да дефинира най-съществените черти на джентълмена, използвайки термините в най-широкия им смисъл, би могъл да отговори по следния начин: желание да поставиш себе си на мястото на другия, ужас от мисълта насила да вкараш хората в положение, от което ти самият никога не би могъл да излезеш; власт да правиш това, което изглежда най-правилно, без значение какво могат да кажат или да си помислят за това останалите“.

Генро:

За да илюстрирам тази история, ще цитирам една стара китайска поема:

Погледни — вечерното сияние
издигнало е стена над езерото. —
Къдраво облаче се завръща към горите
и разтваря в себе си цяло едно село.
Четенето на Сутра
и диалектиката не разкрива учението.
Учението прилича на сляпа каменна костенурка.

53. ЮЧУАН ПРОГОНВА СВОЙ УЧЕНИК

Тансян дошъл при Ючуан, а той в това време спал. „Вкъщи ли е Учителят ти?“ — попитал Тансян ученика, който бил там. „Да, но той не иска да вижда никого“. — отговорил монахът. „Ти си проникнал дълбоко в неговите мисли“. — казал Тансян. „Това не е от значение, дори да се появи тук самият Буда, моят Учител и него няма да поиска да види“. „Ти, разбира се си добър ученик. Твоят учител може да се гордее с теб“. — с тези думи Тансян напуснал храма. Когато Ючуан се събудил, монахът му преразказал диалога. Учителят ударил монаха с тоягата си и го прогонил от храма.

Ньоген:

Дежурният монах демонстрира своя наскоро придобит Дзен при първата възникнала възможност, вместо да го скрие.

Тансян веднага разбрал това и неговите думи е трябвало да засрамят монаха и да го накарат да спре да говори. Вместо това той с гордост повторил диалога пред Учителя си, и онзи го прогонил от храма.

Фактът, че Тансян следвайки Ючуан, станал национален учител, доказва, че няма безнадеждни случаи, понеже всяко разумно същество има в природата си Буда.

Когато някой си помисли, че е постигнал Дзен, той го губи веднага. Защо да не следва учението незабелязано и безшумно?

Когато Тансян научил по-късно за това, че Ючуан така грубо е прогонил своя ученик, той казал, че Ючуан с право заслужава да бъде национален учител.

54. ХРАНА ЗА ЕНТУ

Когато Чиншуан дошъл при Енту, който живеел в тихо уединено място, той го попитал винаги ли има какво да яде два пъти на ден. „Четвъртият син от семейството на Чуан ми помага и аз съм му много задължен“. — казал Енту. „Ако не изпълняваш достатъчно добре дълга си, ще се прероди ш във вол и ще трябва да възстановиш на този човек всичко, което си му задлъжнял през този си живот“. — предупредил го Чиншуан. Енту сложил до челото си двата палеца и нищо не отговорил. „Ако имаш предвид рогата, трябваше да раздалечиш палците и да ги сложиш до върха на главата“. Преди още Чиншуан да завърши изречението. Енту извикал: „Чиншуан не разбира какво означава това!“ „Ако знаеш повече, защо не ми го обясниш?“ — попитал Чиншуан. Енту се намръщил и казал: „И ти си изучавал тридесет години будизъм, но все още се въртиш от тук от там. Нямам нищо общо с теб“. С тези думи той захлопнал вратата пред носа на Чиншуан. В това време оттам минал четвъртия син от семейство Чуан, когато съжалил Чиншуан и го взел в своята къща, която била наблизо. „Преди тридесет години бяхме близки приятели. — казал Чиншуан. — но сега той е постигнал повече и не иска да го сподели с мен“. Същата нощ Чиншуан съвсем не могъл да спи и накрая станал и отишъл при Енту: „Братко, бъди така добър да ми проповядваш Дхарма“. Енту отворил вратата и обяснил учението. На следващата сутрин гостът се върнал вкъщи с щастливо постижение.

Ньоген:

Чиншуан никога не наричал себе си Учител, но монасите се събирали да го слушат и той започнал да си мисли, че може да учи другите.

Когато чул за бившия си приятел Енту, че живее тихо в отдалечена част на страната, той отишъл да го посети и да види дали няма нужда от нещо.

По-онова време в Китай първородният син получавал голяма част от наследството докато всеки следващ получавал все по-малка и по-малка част. Следователно четвъртия син не би могъл да има много дори да е дал храна и подслон на Енту.

Монахът, естествено е трябвало да бъде признателен, ако не е живял както се полага на дзен-монах.

Енту скромно споменал дълга си, но неговото тяло било Дхармакая, и той живеел с всички Буди и Бодхисатви.

Чиншуан не е могъл да види това и започнал да говори за суеверията. Той казал, че монах, който е получил подаяние без Просвещение, ще работи като вол през следващия си живот, за да плати за всичко през този живот.

Енту му показал реалният живот, който никога не е бил роден и никога не ще умре, но пръстите и челото нямат нищо общо с първичната безгранична (безформена) форма, той просто го показал с помощта на Дхармакая. Горкият Чиншуан не могъл да разбере и се привързал към илюстрирането на легендата за превъплъщението, макар че е абсолютно чужда на учението на Буда.

Благодарение на съжалението и объркаността си, по-късно той се озовал в безизходно положение. Когато обаче той се върнал при Енту с чисто сърце и празен разум (ръце), той бил в състояние да получи Дхарма.

Какво е било това и как може да се постигне, можете да научите единствено сами, от личния си опит.

55. ГЛУПАКЪТ МУЧУ

Когато Мучу, вървейки по едни път, срещнал един монах, той му викнал: „Уважаеми господине.“ Монахът се обърнал. „Глупак“. — казал Мучу и всеки си тръгнал по пътя.

Този виц бил записан от неколцина монаси и години по-късно бил подложен на критика от някой си Дзюту, който казал: „Глупавият Мучу не е прав. Нали монахът се е обърнал? Откъде накъде го е нарекъл глупак?“

По-късно Ютан, коментирайки тази критика, казал следното: „Глупавият Дзюту е грешал. Нали монахът се е обърнал? Защо човек да не го нарече глупак?“

Ньоген:

Общувайки помежду си, монасите в Китай се наричат „братко“. Не е важно какъв ще е поздравът, важно е да бъде в духа на Дзен и да си личи първичната природа на говорещия. Монасите не могат да си губят времето с ненужни комплименти.

Когато Мучу говорел, неговата мисъл била неговият глас и неговият глас бил неговата мисъл. Ако другият монах се е привързал към гласа, тогава той безспорно е глупак.

Дзюту показал, че Дзена на монаха се е проявил в действие, като е осъдил Мучу, но Ютан се е страхувал, че Дзюту може да заблуди останалите. Той великолепно изтрил неговите думи от паметта.

Важна черта на този коан е доверието към читателя. Той може да каже, че мълчанието е най-добрият отговор, но дори то може да се окаже най-нескопосания отговор на дзенски въпрос. Не е достатъчно човек да се възхищава на мълчанието, той трябва да живее с него. Ако той живее с него, няма да го познае.

Веднъж Карлайл казал: „Погледни шумното безумие на обкръжаващия ни свят: думи, лишени от смисъл, на безсмислени действия. Приятно е да се размишлява за Великата Империя на Мълчанието, която е по-високо от звездите и по-дълбоко от Царството на Смъртта. Само тя е велика, всичко останало е дребно“. Красиви думи, но те твърде много приказват, нарушавайки по този начин мълчанието.

Удзъ казва: „Когато срещате Майстор по Дзен на пътя, не можете да го заговорите и не можете да го посрещнете с мълчание. Какво трябва да се направи?“

Можете да посрещнете Мучу с мълчание, ако сте освободени от мълчанието. Ако имате Дзен, тогава когото и да срещнете, с когото и да се видите, той при всички обстоятелства ще стане ваш добър и благороден приятел.

56. ЛИУДЗЪ ПРЕД СТЕНАТА

Когато монасите идвали за инструкции по Дзен или с въпроси при Лиудзъ, той им обръщал гръб и гледал към стената. Нанчен, негов брат монах подложил на критика този метод: „На монасите казвам да се пренасят във времето, когато Буда още не е бил роден на света, но малцина все още разбират добре моя Дзен.

Простото седене с лице към стената няма да донесе полза на монасите“.

Дзен-монасите са странни хора. Ако единият казва бяло, другият ще каже черно. Целта им е да покажат безцветността на цвета.

Лиудзъ се обърнал с гръб към монасите, неговите ученици, с лице към стената. Великолепна работа, но ако се прави много често монасите могат да започнат да подражават на неговите действия и да ги предават в другите манастири на другите монаси.

Макар че Нанчан предупредил монасите си за необходимостта да се избягват толкова еднообразни действия, той самия косвено е подкрепял Лиудзъ.

Лиудзъ нямал друга истина, освен семейното си съкровище. Защо тогава да не го демонстрира по един и същ начин? Инструкциите на Нанчен също са добри и струват повече от хилядите свещени книги, но какъв е смисълът да се придържаме към времето, което не съществува. Мисля, че ако Лиудзъ беше чул тези думи, той би обърнал гръб на Нанчен с лице към стената, както го прави обикновено.

Генро:

Искате да срещнете Лиудзъ? Изкачете най-високия връх, където не е стъпвал човешки крак. Искате да срещнете Нанчен? Наблюдавайте падащо листо. Усетете идването на есента.

Свещените места не са далече.
но няма пътища, които да водят до тях.
Ако вървите натам, на където ви кажат,
ще стигнете до хлъзгав.
покрит с мъх мост.

57. БЕЗИМЕННИЯТ ЧОВЕК НА ЛИНЧИ

Веднъж Линчи казал на своите монаси, че безименния човек се храни с месо и кръв, влизайки и излизайки от хората през отворите на техните лица. Който не е бил свидетел на това, се убедил веднага.

Един от монасите станал и казал: „Кой е този безименен човек?“ Линчи скочил и хванал монаха за реверите: „Говори! Говори!“

Монахът за миг изгубил дар слово и Линчи го пляснал. „Този безименен не става за нищо“, — казал той.

Ньоген:

Този безименен човек е извън пола, мъжкия и женския. Това не живо същество, нито мъртво. Той не е богат, нито беден. Не е мъдър, нито глупав. Не е млад, нито стар. Не е син на Бога, нито дете на Сатаната.

Линчи казва, че безименния човек се храни с месо и кръв, но не позволявайте да ви заблудят. Този безименен човек си е от месо и кръв, така че не си представяйте нещо друго. Имаме пет отвора (входа) на лицето: очите, ушите, устата, носа и кожата. С очите виждаме формата и цветовете, с носа усещаме мириса, с устата — вкуса, звуците чуваме с ушите, усещаме с кожата.

Смятаме, че съществуват пет свята: който се вижда, който се чува, който се мирише, който се вкусва и който се усеща, и изразяваме впечатленията си, получени от тях, чрез множество названия.

Дзен посреща безименния лице в лице. Който го е срещал веднъж, никога не ще го забрави.

Те ще приемат истинността на твърдението на Линчи без ни най-малко колебание.

Линчи всъщност извикал безименния монах, който питал за него, но Дзенът на монаха не бил още узрял.

Останалите монаси, които са наблюдавали тази едноактна пиеса, са я оценили по достойнство. А който не е успял, е останал мъченик в историята на учението, но ние можем да го възкресим по всяко време. Лампата на Дхарма гори вечно във всичките десет посоки.

58. СТАТУЯТА НА АВАЛОКИТЕШВАРА

Веднъж корейци помолили един художник от Шение (Китай) да направи дървена статуя на Авалокитешвара с човешки ръст.

Работата била завършена, статуята пренесена на пристанището, за да бъде натоварена на кораба, но тук се случило така, че статуята сякаш се залепила за брега и нищо не могло да я помръдне. След преговори между корейците и китайците било решено статуята да остане в Китай. Тогава статуята си възвърнала нормалното тегло и по-късно била осветена в храма Минчан.

Един човек отишъл да се поклони на статуята и казал: „В сутрата четем, че Авалокитешвара притежава вълшебна сила, и по всичките десет (земи) страни няма място, където да не се е проявил. Защо тогава свещената статуя се отказа да отплува за Корея?“

Ньоген:

Изглежда художникът е създал такава прекрасна статуя, че китайците не са искали да се разделят с нея. Суеверията и масовата психология са допълнили останалото.

Авалокитешвара символизира любовта, добротата и мъдростта. Художникът е успял да го отрази в статуята. Всеки монах може да изрази тези неща с всевъзможни други средства.

Корейците е трябвало да използват своята култура, за да създадат свой символ.

Генро:

В Дзен има следната поговорка: „Хиляда езера отразяват хиляда луни. Ако няма облаци, небето се разширява безгранично“. Много

корейци са постигнали Дзен и са създали образът на Авалокитешвара, използвайки свои сили и символи.

Ньоген:

Което и да било място, където се е проявявал, е Земята. Защо тогава трябваше да отплава за Корея?

Генро:

Който крие очи.
никога няма да види Авалокитешвара.
Защо пит моли чужденеца
да му издяла статуя от дърво?
Неподвижната статуя на брега —
това не е Авалокитешвара.
Светците в храма — не са Авалокитешвара.
Празен се върна корабът в Корея.
Но човекът, отворил очи.
нима той не е Авалокитешвара?

59. СТРАННОСТИТЕ НА УНЕБ

Унеб (национален учител) казал: „Ако някой си въобразява, че знае нещо за светците или посредствеността макар тези фантазии да са материя фина и деликатна, тя обаче е достатъчно здрава, за да го бутне надолу до равнището на животното“.

Ньоген:

Унеб, един от последователите на Мадзъ, бил известно време учител на императора. Неговото истинско име било Тата, но по книгите се произнасял като Унеб, име, дадено му от императора, и означаващо „не-карма“.

Когато някой идвал при него за да получи лични насоки, той обикновено казвал: „Не си отглеждайте фантазии, нито лоши, нито добри, нито свети, нито посредствени. Ако накрая пред лицето на смъртта не успеете да скъсате рехавата тъкан на вашите фантазии, ще се родите магаре или кон в следващия си живот“.

Генро:

Не ми харесва забележката му за превъплъщението, и е променил неговите думи, както ги четем сега.

В Дзен няма идея за душата, пресичаща линията между този живот на човека и следващия или живота на човека и живота на животното. Можете да умрете по всяко време. Когато се потопявате във фантазиите си, напълно вероятно е да не можете да изплувате. В момента, когато морето на вашия ум се вълнува, спокойствието е нарушено. Ако хвърляте монета в спокойна и гладка вода, кръговете, които тя създава, се засилват един друг, и не е от значение дали монетата е била златна или медна.

Възможно е Унеб да е имал пред вид идеята за „не-кармата“, но това е само каменен буда, изваян и неподвижен.

Фугаи:

Защо отхвърляте идеята за подразделянето на светци и посредственост? Защо се страхувате, че ще ви завлече на по-низко стъпало? Добрият актьор никога не подбира ролите си. А лошият винаги се оплаква от тях.

Генро:

Ако искате да уточните идеята за светците и посредствеността, трябва да станете магаре или кон. Не изпитвайте ненавист към врага, ако искате да го победите.

Светци и посредственост,
магарета и коне —
всички те ви дърпат надолу,
когато на главата ви
не остане и един косъм.
Бъди добър, монахо,
живей един живот.
Освободен от дуалистична инерция.
Старите Майстори познават болестта ти
и ронят сълзи за тебе.

60. ДЪРВЕНАТА ОБЛЕГАЛКА

Веднъж в манастира на Иличуан на едни монах-готвач му гостувал един монах-градинар.

Когато седели на масата една птичка започнала да пее. Тъкмо спряла, градинарят почукал с пръст по облегалката на креслото. Птичката запяла отново и пак замълчала. Градинарят почукал пак, но птичката не запяла. „Разбра ли?“ — попитал монахът. „Не. — отговорил градинарят. — не разбрах“. Градинарят още веднъж почукал по креслото.

Ньоген:

Градинарят на манастира отглежда зеленчуци за кухнята, т.е, за готвача. Тези хора неволно се сприятеляват. За птицата е естествено да пее, но тя не пя. Градинарят бил изучил навиците на тази обитателка на планините, затова в отговор на неговото по-особено почукване птицата започнала да пее, но когато, почукал втори път птичката вече била отлетяла.

Готвачът живее в света на желанията. Той трябва да мисли за устата и стомасите на другите монаси.

Когато градинарят почукал трети път, предавайки посланието на природата, готвачът останал глух за него…

Генро:

Птичката просто си пяла. Градинарят само я примамвал. А после тя отлетяла. Това е всичко. Защо готвачът нищо не разбрал? Защото умът му бил неспокоен.

61. СВЕЩЕНИТЕ ПЛОДОВЕ НА ЮАНМЪН

В храма, който хората наричали „Часовниковата кула на Свещените Дървена“, живял някога Юанмън.

Една сутрин при него дошъл един чиновник (от департамента) и попитал: „Какво става? Узряха ли свещените плодове?“

„Нито едни от тези плодове от никого, никога и пито веднъж не е бил наричан зелен“. — отговорил Юанмън.

Ньоген:

Прасковата започва да дава плодове след три години, други дървета — след осем. Свещените дървета по-скоро биха могли да пораснат в двора на храма, отколкото където и да било на друго място. Китайският чиновник разбира се знаел, че става въпрос за плодовете на мъдростта, и искал да види Дзена на Юанмън в действие — и не след три години или осем, а веднага. Той не искал да чака.

В отговора на Юанмън проличал плода на Дзен. Познанието идва постепенно докато човек наблюдава узряването, на плода, но реализацията на Дзен става по-късно, когато плодът узрява и става червен.

Генро:

Неговият Дзен не е узрял. Думите му са безцветни.

Фугаи:

Обичам този зелен плод.

Ньоген:

В това дзен-до, съдейки по наименованието му, имаше Дзен. Когато питат какъв Дзен човек може да получи тук, как да се отговори

на този въпрос? Ние не докарваме своя Дзен, когато влизаме в ново жилище, не го оставяме и в предишното. Не го разделяме на части, за да го набутаме по джобовете си. Когато палим лампадата и фимиама започва да ухае, нашият Дзен пламва, заливайки жилището ни от пода до тавана, насищайки всяко ъгълче. Дай надлежното на молещия или му стисни ръката. Умен ли е задал въпроса или глупав — няма никакво значение. Той също е имал Дзен, който никой не нарича зелен.

Генро:

На дървото свещено
свещени плодове растат.
Колко са?
Един, два, три.
Те са още неузрели.
но не са зелени.
Вземи и ги откъсни.
Твърди са като гюлета.
Когато китайският чиновник
се опитал да отхапе
от плода от дървото на Юанмън
в свещената часовникова кула.
той си счупил зъбите.
Той не е знаел, че размерите на плода
са такива, че вместяват
небето и земята и всичко живо на нея.

62. КОЛИБАТА НА НАНШУАН

Веднъж при Наншуан, който живеел в планината в маяка колиба, дошъл едни непознат. Наншуан тъкмо се канел да отиде да работи на полето. Наншуан поздравил човека и казал: „Влизай и се чувствай като у дома си. Приготви си нещо за ядене, хапни, а каквото остане — донеси ми го на полето“.

Наншуан работил е полето без да жали сили до късно вечерта и се прибрал изморен и гладен. Пришелецът приготвил ядене, изял всичко, което намерил в колибата, изхвърлил и изпочупил всички кухненски съдове.

Наншуан го заварил да спи сладко в празната колиба, но, когато легнал до него, изпъвайки умореното си тяло, онзи скочил и избягал.

След много години, разказвайки тази случка на учениците си, Наншуан казал: „Добър беше този монах, и до сега много ми се иска да го срещна пак“.

Ньоген:

Наншуан се радвал на уединението, което му помагало да формира своя Дзен. Монахът искал да го освободи от каквито и да било формиращи идеи, но знаел, че аргументите му никога няма да убедят Наншуан.

Наншуан разбрал какво се е опитал да му покаже монаха, заспал в празната колиба.

Пустотата — не е истинското жилище на дзенския монах. Пришелецът си отишъл, като оставил Наншуан в нова атмосфера за творчество.

Дзен взима храната на гладния, меча — на воина. Всичко, към което се привързва човек, е истинската причина за неговите страдания.

Странният монах не искал да дава нищо на Наншуан освен Освобождението. Свободата. По-късно, когато Наншуан разказвал на учениците си за това колко искал пак да срещне този стар монах, той изглежда е черпил истинска свобода от непреходното чувство на благодарност към своя безименен Учител.

63. УРОКЪТ НА ЙЕШУАН

Йешуан бил спрял за известно време заниманията (четенето на лекции) с учениците си. Накрая старшия монах дошъл при него и му казал: „Монасите скучаят без вашите лекции“. „Тогава удари камбанката“. — казал Йешуан. Когато всички монаси се събрали в лекционната зала. Йешуан, без да каже нито дума, се прибрал в стаята си. Старшият монах го последвал: „Нали казахте, че ще има лекция? Защо не я проведохте?“ Лекциите по сутра трябва да се четат от специалист по сутра, лекциите по шастра — специалист по шастра. „За какво се тревожи този монах?“ — бил отговорът.

Ньоген:

Учителят по Дзен дава пример за това, на какво учи сутрата и шастрата, коментара към сутрата. Ако някой има желание живее според учението на Буда, сутрата и шастрата за него не означават нищо

Йешуан дал урок на начинаещите, които били подведени от собственото си нетърпение, защото от сутрин до късна нощ и от нощта до ранно утро неговият живот бил постоянен урок за тях. Именно този урок бил истински. Ако някой от монасите не е успял да види това безмълвно учение, той не става за Дзен. Старшият монах заслужава 30 удара с тояга.

Когато Йешуан успял да надникне в истината на Дзен, той веднага взел коментара си към „Диамантената сутра“, който се е смятал за неоценим и много необходим, и го хвърлил в огнището. Щом ръкописът се превърнал в шепа пепел. Йешуан казал: „Колкото и дълбоки да са знанията ви по абсолютна философия, те са като влакънце в безбрежното пространство. И колкото и значителен да е жизненият ви опит, той е подобен на капка вода, паднала в бездната“.

Коен Имакита, учител на Шошан, казал: „Дори милиони томове свещени книги, в сравнение с първичния опит на Просветлението, са езичето на пламъка в сравнение със слънчевото сияние“.

Не искам да разколебавам вашето желание да изучавате будизма по книги. В момента Западът се нуждае от, изучаването на сутра и шастра и от постоянни учители по Дзен, като Йешуан.

Дзенът на Йешуан
е като цяла луна.
чиято бледа светлина прониква
през хиляди мили.
Глупакът затваря очи
и не вижда истината.
Камбанката събира монасите,
старият учител се прибира в стаята си —
каква прекрасна, на картина от Дзен!
Колко дълбок урок по Дзен!

64. ГОЛЯМАТА ПРЪЧКА НА ЧИНЧУАН

Чинчуан попитал един новопостъпил монах откъде идва. Монахът отговорил: „От манастира, който е при Трите планини“. Тогава Чинчуан попитал: „Къде се беше уединил последния път?“ „При Петте планини“. — отговорил монахът. „Ще получиш 30 удара с пръчка“. — казал Чинчуан. „С какво съм ги заслужил?“ — попитал монахът. „С това, че си напуснал един манастир и си отишъл в друг“.

Ньоген:

Когато едни нов монах идва да се представи на манастирския Учител, последният обикновено го пита откъде е монахът, за който става въпрос, смятал, че на този въпрос има право да отговори така, сякаш това засяга само него самия. Неговите отговори: „При Трите планини“. „При Петте планини“ — не са наименования на определени места.

Монахът трябва да остава в манастира от 15 април до 15 юли, отдавайки се на медитация. В периода от 15 юли до 15 октомври той има право да търси място за своето следващо уединение, което продължава от 15 октомври до 15 януари на следващата година. След това той отново е свободен и може се премести къде иска чак до 15 април.

Този монах бил добросъвестен и безспорно е спазвал всички тези правила. Той се е смятал за свободен по време на преместванията в рамките на съществуващите предписания, но той все пак бил монах, а не скитник.

Имената ни служат, за да можем да се различаваме един друг, и ако някой се назовава с дадено име, той трябва да се придържа към него. Не съществуват места, ако такива неща могат да се сравняват.

Дали този монах не се хваща за една въображаема свобода.

Макар че целта на Бодхидхарма е постигането на абсолютно Освобождение, той е много строг по отношение на учениците си.

65. НАЙ-НЕВЕРОЯТНОТО

При Пайчуан дошъл един монах и попитал: „Кое е най-невероятното на този свят?“ „Аз седя на върха на планината“. — отговорил Пайчуан. Монахът почтително събрал длани и в този момент Пайчуан го ударил с тоягата.

Ньоген:

Монахът отишъл при Пайчуан с надеждата да чуе нещо необичайно или да види някое чудо, но Пайчуан го приел в празна стая. Нима случайната забележка „Аз седя на върха на планината“ е най-невероятното на този свят?

В „Шоаока“, или „Песента на Реализацията“, Иокигий Ши казва: „Когато човек попада в сферата на безформеното, пита Татхагата“.

Монахът се поклонил пред новия Буда, събирайки молитвено длани и в този момент Пайчуан го ударил с тоягата си, за да разруши образа.

От върха на планината идват думите: „Ни ще се породи мисъл за покой и безпокойство докато Просветления е чужд на симпатии и антипатии. Всички форми на дуализма са измислени от невежи. Те приличат на призрачни цветя, разтварящи се във въздуха. Защо да си навличаме безпокойство, опитвайки се да ги хванем. Придобитото и изгубеното, правилното и погрешното — долу всичко това, веднъж и завинаги. Поздравявам ви!“

66. ДЪЛБОКАТА СЪЩНОСТ НА ТАО У

Тао У седял на една висока пейка, потопен в медитация, когато при него дошъл един монах и го попитал: „Коя е дълбоката същност на учението?“ Тао У станал от пейката за медитация и застанал на колене с думите: „Ти си дошъл отдалече, но се страхувам, че не мога нищо да ти отговоря“.

Фугаи:
Внимавай, братко. Рискуваш да потънеш в морски дълбини.

Ньоген:
Да, така е. Този монах не осъзнава опасността, която го заплашва. Той всеки момент ще се удави. Самата атмосфера на манастира на Тао У съдържа в себе си дълбоката същност на Дзен, но монахът разделя тези неща. Защо не се е включил в групата на медитиращите? В началото сигурно не би видял нищо, но постепенно мъглата от илюзии би се стопила в топлите лъчи на слънцето.

Учителят е добър, но понеже в учението няма нито висше, нито нисше, нито повърхност, нито дъно, той не могъл нищо да покаже на ученика.

Генро:
Бих казал, че Тао У носи дълбоката същност на Дзен.

Фугаи:
Бих искал да кажа, че моят Учител познава дълбоката същност на Дзена на Тао У.

Ньоген:

Такива клюки ме карат да се изчервявам Бих искал от самото начало никой нищо да не е казвал.

Генро:

Дълбоко, безбрежно море —
то няма граници.
Когато Таоу слиза от своята
висока пейка —
няма дълбочина.
няма вода.

Фугаи:

Това е извън висшето и малкото.
това е по-високо от плиткото и дълбокото.
Страхувам се, че моят възлюбен Учител
рискува да се удави.
защото сърцето му е голямо
и той обича всички същества.

67. ТРАНСМИГРАЦИЯТА НА ЧИЕНФЪН

Чиенфън попитал: „Какви очи имат тези, които са минали през петте свята?“

Хакуин в своята „Песен на медитацията“ казва: „Причината за преселването (миграцията) ни от един свят в друг е, че сме се изгубили в мрака на нашето невежество“. В Индия първоначално петте свята са означавали пет психологически състояния (равнища), но в различните китайски преводи тези думи са изтълкувани погрешно като имена на пет индивида, живеещи в пет свята, като Мануша — нормално състояние на ума, човешка степен: Ашура — когато изчезва равновесието между чувства и желания: Гириашоки — животински ум, когато изчезва интелекта и поведението се определя от петте сетивни усещания: Прета — гладният дух: Нирана — страдащия дявол.

Чиенфън дал този отговор, за да разруши илюзиите на монасите.

Фугаи:

Човек може радостно да се усмихва сутринта, а вечерта гневът да преобразява лицето му. Така за едни ден той преминава в състояние на Гириашоки. Сутринта от очите му струи добрина, а вечерта — ненавист, но Дзен не се интересува от тези очи. „Очите, с които гледам Бога, са същите, с които Бог гледа мен. Не! Не! Дори хилядоокия Авалокитешвара има само едно истинско око“.

Невежите са излъгани от илюзиите докато светите знаят как да влязат във всеки един от световете и да спасят страдащите. Бодхисатва не би се изплашил да премине през бойното поле рамо до рамо с Прета до самото дъно на Нерана.

Генро:

Целият свят и моята градина.
Птиците пеят мои песни.
Вятърът е моето дихание.
Танците на маймуните са мои.
Плуващата риба е израз на свободата ми.
Вечерната луна се отразява в хиляди езера,
но, когато планината се покланя на луната.
всички образи изчезват,
и върху водата остава само сянката.
Обичам всяко цвете.
предвещаващо пролетта,
и всяко листо,
изрисувано от есента.
Да пребъдат във вековете
щастливите превръщания!

68. ТРИТЕ ДНИ НА ЮАНМЪН

Веднъж Юанмън казал на своите монаси: „Има една пословица: три дни могат да направят друг човек. А какво вие можете да кажете за себе си?“ Преди още някой да успее нещо да каже, той тихо промълвил: „Хиляда“.

Ньоген:

Тази пословица била популярна сред китайските „литератори“ през III век. За неин автор се смята един военен офицер, който имал много тъп и глупав адютант. Офицерът му предложил да чете повече книги. Скоро той заминал по служба, и когато се върнал, открил, че неговият адютант не само че не бил глупав, но бил широко образован и имал свое мнение по всички въпроси. Тази промяна станала по време на неговото отсъствие, продължило три дни. Офицерът много се зарадвал и похвалил адютанта си: „Трите дни са те направили друг човек“.

Веднъж прочутият Падаревски казал: „Ако не свиря един ден, усещам разлика, ако не свиря два дни, разликата се усеща от критиците, ако не свиря три дни, разликата се вижда от всички“.

Броя на дните няма отношение към смисъла на коана. По времето, за което става въпрос, някои от монасите на Юанмън може би са били изпълнени с гордост заради успехите си в Дзен, които са постигнали по време на уединението си. А други са изпитвали срам, защото са постигнали толкова малко през годините, прекарани с Юанмън.

Когато Юанмън казал: „Хиляда“ — той не е имал предвид нито времето, нито броя. Той бил учен, придържащ се към философското убеждение, че минутата съдържа хиляда години и, че хиляда години не са друго освен една минута.

Неговият отговор може по-скоро да се възприема като назидателен, отколкото като поощрителен.

Ньоген:

Ако аз бях тогава там, бих станал, бих се поклонил на Юанмън и бих пожелал на стария Учител дълги години живот. (И бих получил положените 3 удара с тоягата.)

Фугаи:

Ако аз бях там по това време, бих ударил плесница на Юанмън: нито три дни, нито вдишване, нито издишване не могат да променят човека. (Но след като Юанмън казал: „Хиляда“ — лицето му си останало все същото старческо лице.)

Генро:

Юанмън започнал да търгува и купил себе си, така че не с имало нито загуба, нито придобивка. Никой не може да оцени думите му. Аз бих казал така: „По негово време е било така, но сега е друго. Нима не може да се види по друг начин кака три дни променят човека.“

Учителят винаги се радва на бившите си ученици, независимо дали са станали известни учени или преуспяващи бизнесмени. От самото начало той знае, че учениците му не са негови съперници, но, че след време те ще оценят ролята, която той е изиграл в тяхното обучение. Учителите по Дзен, които дискредитират бившите си колеги в старите манастири, трябва да медитират пак и пак върху този коан.

69. ПРАВИТЕЛСТВЕНИЯТ ЧИНОВНИК

Чиенча, правителствен чиновник, се качвал по стълбите, съпровождан от свои колеги, когато един от тях, виждайки на пътя група хора, попитал: „Това странстващи монаси ли са?“ Чиенчао отговорил: „Не“. „Откъде знаеш?“ — попитал колегата. „Хайде да проверим, — отговорил Чиенчао и се провикнал: Ей, монаси!“ В отговор на неговия глас всички като един човек се обърнали и погледнали към прозореца. „Е, — казал Чиенчао, — нали ви казах!“

Ньоген:

Чиенчао бил не само високопоставен чиновник, но бил също старши „студент“ докато неговите подчинени били новаци в Дзен. Той е искал да им преподаде урок по Дзен и затова докарал урока до края. Описаният случай по-скоро е станал не в служебно помещение, а в манастир, и този анекдот се отнася най-вече за Дзен.

Един от чиновниците разпознал в минаващите хора монаси с проницателност, която в дадения случай не заслужава поощрение. „Не“-то на Чиенчао е безусловно „не“, отхвърлящо го в хиляди проявления. Неговият подчинен се опитал изкуствено да определи това, което не се нуждае от определение. Ако бях на мястото на Чиенчао, отново бих казал не. Чиенчао е добър и казал: „Хайде да проверим“.

Когато монасите се обърнали, този служител би могъл да си помисли: „Нали казах!“ — за да се избави от фразата: „Е, нали ви казах“, — произнесена от Чиенчао.

Генро:

Чиенчао е гледал на югоизток, докато умът му е бил обърнат на северозапад.

Ньоген:

Веднъж на Шои-шаку му гостувал един известен журналист. Шои-шаку надълго и нашироко говорил за политика, за положението в света докато гостът не издържал: „Тези неща са ми до болка познати. Дойдох за да разбера Дзен. Моля те да поговорим за това“. Шои-шаку спокойно отговорил: „Тъкмо за това говорих“. Тогава журналистът разбрал в какво се състои работата му, и получавайки сутрин и вечер своя сандзен, развил такова качество на ума, което извисява човека над целия свят.

Преди много години се бях уединил в една хотелска стая в С., приемайки посетители, присъединяващи се към моята медитация. Веднъж в стаята влезе един пиян човек и заяви: „Знам, дзенските монаси викат. Искам да чуя това от вас“. „Нямате право пиян да се включите в медитацията. Излезте моля“, — казах аз.

На следващия ден той дойде пак, присъедини се към медитацията, и това продължи цяла седмица. Ние не говорихме, но медитирахме заедно. На следващата година отидох пак в този хотел и той се появи отново. Нарекох го Кото, което означава „Стара лампа“.

Изминаха няколко години. Ние ни са казахме нито дума и един ден случайно прочетох във вестника, че е починал. В съобщението се казваше, че той бил управител на една дъскорезница и загинал по време на пожар, спасявайки оборудването.

Неговите приятели му отдадоха последни почести, аз, събирайки длани, казах: „Старата лампа все още гори“. Аз никога не съм му показвал медитация, и той никога не ме е молил за това.

70. ЖИЛИЩЕТО НА ЧАОЧОУ

Веднъж, когато Чаочоу отишъл при Юанчу, последният го попитал: „Защо на твоите години още не си се заселил на постоянно място?“ — „Къде е моето място?“ „Ей там в планината са развалините на моя замък“. — предложил Юанчу. „Защо ти не се заселиш там?“ — попитал Чаочоу. Юанчу не отговорил нищо.

По-късно Чаочоу посетил Чую и онзи също го попитал: „Защо на стари години още не си се заселил някъде?“ „Къде да намеря място за мен?“ — попитал Чаочу. „Нима на твоите години все още не знаеш къде е мястото ти?“ — настоявал Чую. Тогава Чаочоу казал: „Тридесет години прекарах яхнал кон, а сега не мога да се задържа на едно магаре“.

Ньоген:

На 60 години Чаочоу тръгнал на път за да посети един по един своите Учители. Когато станал на 80, той все още ходел по пътищата като странстващ монах. Неговият Дзен бил зрял и сочен като вино, но изглежда другите монаси и учители са го смятали за незрял.

Когато Юанчу предложил на Чаочоу да се засели някъде, последният знаел къде се намира истинското му жилище и, че не съществува място извън него, поради което отговорил: „Къде да намеря място?“ — с ирония. Като забелязал, че на Юанчу му липсва пълно разбиране и, че той е във властта на първото впечатление. Чаочоу му предложил той да се засели сред развалините. Мълчанието на Юанчу било свидетелство за неговото поражение.

Чую му задал същия въпрос, и Чаочоу повторил отговора си, като му дал възможност да покаже своето разбиране. Чаочоу, който

обяздил буен кон, разбрал, че сега магарето не ще може да го откара. Чую разбрал по-малко и от Юанчу.

След това Чаочоу живял в замък, учил монасите и живял 120 години. Той не използвал „голямата пръчка“, не повишавал глас както другите Учители. Малкото думи, които той произнасял, били пропити с истински Дзен.

Учителите по Дзен в Япония и Китай живеели в стари замъци, поддържани от аристокрацията. Монасите-глупаци били привличани от великолепието на тези временни обиталища и не ги интересувало величието — истинското или лъжовното — на живеещите в тях Учители.

Чаочоу се бил освободил от лъжовни представи, проверявайки разбирането и избирайки си учители по време на своите странствания. Бихме могли само да съжаляваме, че по-късно той заживял в замък, а не останал странстващ монах, подобно на облака на небето.

Сред будистите има такива, които, криейки могъществото си, все пак влияят върху хората, както това правят суфите и дервишите.

71. СЕМЕЙНАТА ТРАДИЦИЯ НА ЮАНМЪН

Едни монах попитал Юанмън: „Каква е вашата семейна традиция?“ „Нима не си чул как в този дом идват, за да се научат да четат и пишат?“ — отговорил Майсторът.

Ньоген:

Всеки учител по Дзен приема учениците си по свой начин. Последователите на Хакуин в Япония приемали учениците си един по един, предлагайки на всеки коан, за да изяснят степента на тяхното разбиране. Дакуен например продължавал да пуши, усмихвайки се мълчаливо или смеейки се с глас, когато студентът излагал своето разбиране на коана, и звънял със звънче, оповестявайки края на визитата, така че студентът трябвало да си излезе без дори да успее да каже довиждане.

Кондо държал до себе си пръчка и обикновено казвал на студента: „Ела по-близо, стар съм и лошо чувам“. Когато студентът се приближавал, той го удрял с пръчката.

Веднъж аз изпитах на собствен гръб неговата семейна традиция по време на сандзен, затова следващия път, когато той ме помоли да се приближа, аз пристъпих само колкото трябваше, за да мога да хвана пръчката, когато започна да му разказвам как разбирам коана.

По времето на Юанмън не е имало установени методи за получаването на сандзен. Монасите са се опитвали да се приближат до него, независимо кога и къде е възниквала тази възможност: в градината, в коридора, дори в банята.

Този разговор се е провеждал пред вратата на училището. Юанмън смятал за свои ученици всички хора на земята. Дори децата от най-долните класове били получили от него всичко каквото е трябвало, макар че те не го познавали и дори не са го виждали.

Тук той представя своята философия: един е множество и множеството е един. Ако сте чели диалозите по Дзен от династията Тан или Сун, сте забелязали, че индивидуалните наставления са се давали след края на лекцията само на тези, които са ставали и са задавали въпроси.

Буда съгласно свещеното писание е учил на същото, но когато учението навлязло в Япония, този метод постепенно се превърнал в част от церемония или ритуал, подпомагащ появата на амбиция при студентите, които са искали да затапят Учителя или да разиграят сцена пред него. Този „театър“ бил необходим, за да се приключи с практиката, въведена от Хакуин, според която всеки студент трябвало да идва при него сутрин и вечер, без значение дали е достигнал до някакво мнение.

По това на свой ред също станало церемония за онези студенти, които мислели само как да не ги скъсат на изпитите, все едно че са в училище. Това няма нищо общо с Дзен. Юанмън нарочно подчертал етичния аспект, за да въодушеви монасите да спазват ежедневните предписания, преди да приемат трансцендентната философия.

Генро:

Юанмън няма да има много ученици ако действа по този начин, защото много от тях са дошли, привлечени от неговата семейна традиция.

Фугаи.

Възможно е на Юанмън да не му остава нищо друго освен да заеме мястото на гимназиалния учител, той е идеалният дзен-монах. Той не трябва да крие семейната си традиция, за да привлече странстващите монаси.

72. ПАОШУ ОБРЪЩА ГРЪБ

Чаочу дошъл да види Паошу, а той, щом го видял, се обърнал с гръб към него. Чаочу постлал рогозката си, за да се преклони пред Паошу, но онзи веднага скочил и се прибрал в стаята си. Чаочу сгънал своята рогозка и се прибрал у дома.

Ньоген:

Монахът в Индия има връхна дреха, долна дреха и постелка (чердже, рогозка), която през нощта използва като одеяло и през деня като постелка — за индийския и цейлонския климат такава постелка била достатъчна. За монасите в студения Северен Китай обаче тя станала просто формален символ. Дзенът на Паошу бил фин. Той приличал на прозрачен балон, който няма нито външна, нито вътрешна, нито предна, нито задна повърхност. Чаочу признавал това и искал да изрази своето уважение, но в този момент Паошу се прибрал в стаята си, защото било излишно да се спазва външното приличие при едно така дълбоко взаимно разбиране между душите им. И тогава Чаочу си тръгнал.

Когато Ханшан приемал един монах от един друг манастир, той го потила: „Откъде си?“ Монахът назовал манастира си. „На какво ви учат там?“ „На медитация“, — отговорил монахът. „Покажи ми как медитирате“, казал Ханшан. Монахът седнал, скръствайки крака в позата на Буда. Ханшан се развикал: „Ей, глупако! Махай се! В нашия храм си имаме достатъчно статуи на Буда“.

Този монах има различно вътрешно и външно съдържание. Когато медитира, прилича на каменен Буда, но когато яде, прилича на Прета, а понякога може да прилича на Ашура. Не е чудно, че Ханшан не е пожелал той да остане в манастира.

„Но, — ще попитате вие, нали Учителят помоли монаха да му покаже как медитира?“

Монах, който наистина медитира, никога не сяда, не ляга, не стои и не говори.

Тогава как е правилно да се покаже медитацията?

Но нали не трябва да подражавате на Паошу или Чаочу.

73. ДЗЮФЪН ПРОГОНВА МОНАХА

Един монах дошъл при Дзюфън и церемонно му се поклонил.

Фугаи:
Използва първият урок за деца.

Ньоген:
Смята ли той, че монахът е начинаещ или предполага, че срещата формално е започнала?

Дзюфън силно ударил монаха с тоягата.

Фугаи:
Тук коанът се разпалва.

Монахът попитал: „В какво съм се провинил?“

Фугаи:
Не познаваш благодетеля си.

Като му отброил още пет удара, Майсторът прогонил монаха, крещейки по него.

Фугаи:
Излишната добрина разваля детето.

Ньоген:
През първите години китайските деца се обучават въз основа на една простичка фраза, която звучи така: „Великият древен светец Конфуций имал три хиляди ученици, сред които седемдесет добри“. Вие, момченцата от 8 до 9 години, трябва да се научите да се уважавате взаимно. Това е като A, B и C за европейците.

Да започнем от тона, че монахът бил много вежлив, но Фугаи го възприел като новак в Дзен, според неговия коментар. Тези, които се обучават от много време, също са задължени да се поклонят, когато се срещат за първи път с Учител. Вината на монаха била само в това, че той изпитал нещо като страх, все едно, че излиза на сцена — това заслужава удар с тояга. Ако го беше разбрал, не би питат в какво се е провинил.

Разбира се той не е знаел, че истинският благодетел стои пред очите му. Той е трябвало да се поклони пак и пак, преди Дзюфън да го изгони.

Генро:
Кръщението на Дзюфън не струва нищо.

Фугаи:
Дзюфън е искал да мушне квадратна пръчка в кръгъл отвор.

Ньоген:
Не вярвам в това, че Дзюфън е кръщял. Този, който е разказва тази история, просто не е познавал разговорният китайски.

Генро:

Дзенът на Дзюфън е като майчината доброта. Той отбелязал борда на кораба, за да намери изгубения меч. Подобно на приказката за Линдзъ, който три пъти ръгнал Таю в ребрата.

Ньоген:

Един глупав човек веднъж изпуснал меча си зад борда и после отбелязал борда, за да покаже на капитана къде трябва да се търси, без да разбира, че корабът се движи.

Професорите, които изнасят лекции по древна философия без да взимат под внимание прогреса, който е постигнало човечеството от тогава, са като глупака, който се опитва да намери меча си с помощта на резката на борда.

Линчи попитал Хуанпо за значението на будизма и като отговор си изпросил удар с пръчка. Още два пъти идвал Линчи с този въпрос, и получавал същия отговор. Готов вече да се откаже от търсенията си, той отишъл при Таю, за да му се оплаче. След като чул разказа му, Таю казал: „Хуанпо е бил доста добър: ти си глупак, но не го виждаш“. Преди още Таю да завърши изречението, Линчи получил сатори и ръгнал три пъти Таю с пръст в ребрата.

Това стихотворение е същата резка на борда.

Не с чудно, че когато и последната строфа била прочетена. Фугаи казал: „Не е възможно да се хване два пъти зайче в една и съща дупка“.

74. ИЗБРАН Е ОСНОВАТЕЛ НА МАНАСТИРА

Когато Кишуан изучавал Дзен под ръководството на Пайчуан, той работел като готвач е манастира.

Фугаи:
Мирно дзенско семейство.

Шума Тоито дошъл в манастира, за да каже на Пайчуан, че е намерил добро място за манастир в планината Такиешан и наредил да се избере нов майстор, преди да се положат основите на манастира.

Фугаи:
Че кой не би могъл да живее там?

Пайчуан попитал: „Какво ще кажеш за мен?“

Фугаи:
Не се шегувай.

Шума Тоито отговорил: „Тази планина е предназначена за процъфтяващ манастир. Вие сте родени да бъдете бедни, затова ако живеете по този начин, ще имате само петстотин монаха. Дали не бихте могли да намерите подходящ човек сред монасите си?“

Фугаи:
Къде ви е окото, което ще определи, кой става за тази работа?

Шума Тоито продължил: „Мисля, че Кишуан, готвачът, е подходящ“.

Фугаи:
Глупости!

Тогава Пайчуан извикал Кишуан и му казал, че трябва да отиде да основе манастира.

Фугаи:
По добре е да се тръгне с малко багаж.

Старшият монах чул разговора и се хвърлил в нозете на Учителя с думите: „Никой не може да твърди, че готвачът е по-добър от старшия монах“.

Фугаи:
Вие самите не знаете.

Тогава Пайчуан събрал монасите, обяснил им ситуацията и казал, че този, който правилно отговори на неговия въпрос, ще бъде кандидата.

Фугаи:
Честен съдия.

Пайчуан посочил каната с вода, която стояла на пода, и попитал: „Без да го назовавате, кажете ми какво е това?“

Фугаи:
Представям си блесналите очи на Учителя.

Старшият монах казал: „Това не може да се нарече дървена обувка“.

Фугаи:
Ама че старши монах!

Понеже никой друг не отговорил, Пайчуан се обърнал към Кишуан. Последният излязъл напред, закачил

каната с крак и излязъл от стаята.

Фугаи:
Нищо ново.

Пайчуан се усмихнал: „Старшият монах отпада“.

Фугаи:
Честен съдия.

Китуан оглавил новия манастир, където живял дълги години и обучил хиляди монаси по Дзен.

Фугаи:
Не само хиляди монаси, но и всички Буди сега, в миналото и бъдещето, всички Бодхисатви от десетте посоки.

Генро:
За късмет Пайчуан бил поставил каната така, че монахът е успял да я събори. Да предположим, че ви посочвам южната планина и ви казвам. „Не я наричайте южна“. — как ще я назовете тогава? Ако не можете да я назовете дървена обувка, не се отличавате с нещо по-добро от старшия монах. Не можете да я преобърнете така, както Кишуан каната. Какво да се прави тогава? Всеки един от вас, който има истински Дзен, ще ми отговори веднага.

Фугаи:

Ще ритна Учителя с крак. Дори всички монаси да са били глупаци, никой от тях не би могъл да каже: „Дървена обувка“, гледайки планината.

Ньоген:

Когато Фугаи каза, че ще ритне Учителя, изглежда е имал предвид двамата: и Пайчуан, и Генро. Ако аз бях на мястото на Генро, бих посочил бамбуковата метла зад вратата и бих казал на монасите да я назоват, без да я наричат метла. Не можете да я наречете кошче за отпадъци и не можете да я ритнете. Ако бях на мястото на Фугаи, бих взел метлата и бих измел двора.

Генро:

Просто вдигни каната и премери дълга ли е тя или къса.

Фугаи:

Какво се каните да направите с нея? Тя няма размери. Как може да се каже, къса ли е тя или дълга?

Генро:

Така, игнорирайки измерването, да се представи вътрешното съдържание.

Фугаи:

Виж какво може да стори един крак.

Генро:

Един удар с крака и манастирът е основан от Кишуан. (Този крак ще трябва да смели пустотата на прах).

75. МОНАХ В МЕДИТАЦИЯ

Един библиотекар гледал един монах, които стоял дълго време в медитация в неговата библиотека.

Фугаи:
Той не е ли монах?

Библиотекарят попитал: „Защо не четеш сутрата?“

Фугаи:
Аз бих казал на монаха: „Сигурен ли си, че си избрал подходящото място?“ А също бих попитал библиотекаря: коя сутра има предвид?

Монахът отговорил: „Не мога да чета“.

Фугаи:
Неграмотен невежа. Защо не попиташ този, който може?

Монахът станал и вежливо попитал: „Какво е това?“

Фугаи:
Байцван дъб.

Библиотекарят мълчал.

Фугаи:
Добро подражание.

Генро:
Монахът стоял, а библиотекарят мълчал. Нима това не е прекрасен откъс от сутра? Не е необходима специална светлина, за да се прочете тази сутра.

Фугаи:
Смятам, че светлината е достатъчна за да разсее мрака. Всеки характер (всяка личност) е добре осветен.

Стоейки без да се докосва до книгата, защо да взимаш това, което имаш? Пет хиляди сутри, прочетени за един миг. Коя сутра никой не може да прочете? Моят Учител е закъснял с тази забележка.

76. БОЖУРЪТ НА ТИЧУАН

Тичуан с двамата му старши монаха Паофу и Чуанчин предприел пътуване, с цел да види известната картина, изобразяваща божур.

Фугаи:
Трябва да свалите воала от очите си.

Паофу казал: „Прекрасен божур!“

Фугаи:
Не позволявай на очите ти да те лъжат.

Чуанчин казал: „Не се доверявай много на чувствата си“.

Фугаи:
Аз бих казал: „Не се доверявай много на слуха си“.

Тичуан казал: „Картината вече е развалена“.

Фугаи:
Думите са причина за всички беди.

Ньоген:
Не е работа за монаси да разглеждат картина, но след като вече го правят, трябва да виждат през платното. Преди много години Сото, Майстор по Дзен, отишъл в Чикаго, където бил поканен от един свой приятел, за да види кланиците. Той ми разказа за този случай, когато се върнал в Сан Франциско, и аз забелязах, че монахът не е трябвало да ходи на такова място, но ако вече се е озовал там, той трябва да види всичко до край. На него никак не му се хареса моята забележка, защото се смяташе за доста добросъвестен и, бидейки абат на голям храм в Япония, той не се вслушвал много в думите на един на никого неизвестен американски монах.

Генро:
Паофу се наслаждавал, разглеждайки картината: Чуан-чин се лишил от възможността да получи удоволствие от картината, защото мислил за друго. Когато Тичуан казал: „Това е ужасно, но картината е вече развалена“, — дали с искал да се присъедини към Паофу или да осъди Чуанчин?

Фугаи:

Картината се нуждае от шлифовка на разума.
Помага ли цветовата гама
да се усети мириса на цветята?
Острата миризма е неприятна.
Пчелите и пеперудите
с удоволствие прехвърчат
край цветето.

Генро:
Хората са същите насекоми, привлечени от цветето.

Фугаи:
За какво цвете говориха монасите — за живо или нарисувано?

Генро:
Виж знака: „Не пипай!“

77. СЪВЕТЪТ НА ТУАНШАН

Туаншан казал на монасите си: „Вие, монасите, трябва да знаете, че в будизма има Висше“.

Фугаи:
Когато човек се опитва да познае Висшето, пада по-надолу.

Един монах излязъл напред и попитал: „Какво представлява висшият будизъм?“

Фугаи:
Монахът е бил излъган от Будите и патриарсите.

Туаншан отговорил: „Това не е Буда“.

Фугаи:
Продавайки каша под вида на първокласно телешко месо.

Ньоген:
Дзен-монахът с всички сили се опитва да достигне до нето, превъзхождащо обичайното будистко знание. Той прилича на кон, вързан за стълб и препускащ в галоп след вързаното за юздата пред

носа му сено. Единственият изход за коня е да спре да препуска, да остави юздата да се изплъзне и да изяде сеното.

Туаншан просто не искал да поощрява новаците в стремежа им към Висшето, но когато го попитали за висшето значение, той бил принуден да отговори: „Това не е Буда“. Тук Буда олицетворява Просветлението, а не лицето, постигнало просветлението преди 25 века.

Генро:

Туаншан с толкова добър. Той прилича на дядо или баба, които, забравили за възрастта си, играят с внучетата, без да обръщат внимание на зрителите. Последователите на неговото учение трябва да помнят това и да бъдат благодарни за неговата добрина.

Фугаи:

Когато се опитваш да си върнеш дълга, пак потъваш в големи дългове.

Ньоген:

Туаншан бил един от основателите на школата Сото. След Фугаи не е имало по-голям учител. Школата Ринзай сигурно би се отнесла с презрение към отговора на Туаншан, смятайки, че монахът заслужава удар с тоягата. Това прилича на по-скоро на студена зима, отколкото на пролетен ветрец. Американците могат да изберат която и да било школа в зависимост от техния вкус.

Генро:

Дзснът на Туаншан е украсен с добродетел и медитация.

Фугаи:

Това е безценно.

Генро:

Безцелно заблуждавайки…

Фугаи:

Той с вече доста остарял.

Генро:

Сянка… с чашата.
Щастие е да знаеш, че тази сянка
трови този, който пие виното.
Трябва да се срамуваш от себе си.

78. ЮНЧУ ИЗПРАЩА ДОЛНО БЕЛЬО

Юнчу, Майстор на голям манастир, изпратил долно бельо на монах, който живеел уединено близо да манастира. Той бил чул, че монахът с часове седял медитирайки и нямал с какво да си покрие краката.

Фугаи:

Късмет за слабия човек. Това долно бельо сигурно е наследено от Бодхидхарма.

Ньоген:

Процъфтяващия манастир се нарича „дебел“, а бедния — „слаб“. Тази идея е материалистична, не й достига дзенски дух. Когато аз станах монах, реших да не живея в „дебел“ манастир, а да си намеря малка колиба, като монаха от този коан.

Монахът се отказал от подаръка с думите: „Аз съм се родил в риза“.

Фугаи:

Добър монах. Ако имате от това, ще ви дам това. Ако нямате това, аз ще ви взема това.

Юнчу му изпратил писмо: „В какво си бил облечен преди да се родиш?“

Фугаи:
Юнчу изпраща ново бельо.

Монахът не могъл да отговори.

Фугаи:
Къде са ви краката?

По-късно монахът починал. След кремирането му в пепелта намерили сапфири и ги занесли на Юнчу, който казал: „Дори да беше оставил 84 бушела скъпоценни камъни, те не струват отговора, който той така и не ми изпрати тогава“.

Фугаи:
Заповядано е да не се вълнуваме. Никой не може излъже истинския Майстор.

Генро:
Аз ще отговоря на Юнчу вместо монаха: „Бих могъл да ви покажа какво, но то е толкова малко, че май не ще намерите място, къде да го сложите“.

Фугаи:
Хубави думи, но не ми се вярва монахът да е мислил така.

Ньоген:

Някои японци, учещи Дзен, смятат, че медитиращия монах бил затапен от Юнчу и затова мълчал. Какво лошо има в неговото мълчание? Ще започнем от това, че той не е се оплаквал. Той е изпитвал удовлетворение, и да му се изказва съчувствие, както направил Юнчу, е все едно да се настъпи змия.

Сапфирите, блестящите скъпоценни камъни, които, както казват, били намерени в пепелта след неговото изгаряне, не е нищо друго освен резултата от китайските легендарни суеверия.

Юнчу в действителност не ги е видял, а просто е дал работа на езиците и храна за слуховете. Той е жалък разказвач. След добрата кремация остава само пепел, и от монасите, и от кралете, и от великите майстори по Дзен.

Генро:
84 бушела скъпоценни камъни.

Фугаи:

Лоша миризма!
Не струват повече от една дума.
погълнала Вселената.
Западното семейство изпраща съболезнования
на източния дом.
Майчини одежди — колко е жалко.
Не сте благодарни на майка си.
То не може да прикрие
настоящата уродливост.
Синът на милионера е абсолютно гол.

79. ПОСЛЕДНОТО УЧЕНИЕ НА ТЕШУАН

Дзифън попитал Тешуан: „Мога ли и аз да споделя учението, което било постигнато от древния патриарх?“

Фугаи:
Той все още има склонност към клептоманията.

Тешуан го ударил с тоягата и го попитал: „За какво говориш?“

Фугаи:
Той е добра стара баба.

Дзифън не разбира какво има предвид Тешуан и повтаря въпроса си.

Фугаи:
Една глава не е ли достатъчна?

Тешуан отговорил: „Дзен няма думи, също както и няма какво да даде“.

Фугаи:
Жалко твърдение.

Ентоу чул диалога и казал: „Тешуан има твърд характер, но с меките си думи той разваля Дзен“.

Фугаи:
Едни свирят на флейти, други танцуват.

Ньоген:
Ентоу бил от старшите ученици на Тешуан докато Дзифън се обучавал в манастира.

Фугаи:
И аз щях да се намеся така грубо (както Ентоу).

Генро:
Тешуан откраднал овца и Ентоу го потвърдил. Какви баща и син! Прекрасно съчетание.

Ньоген:
Някой от благородните разказал на Кундзъ за един честен поданик, който доказвал на съда, че баща му е откраднал овца. Генро взел тази забележка от „Спазващите закона“. Живеещият по закона човек, трябва да го спазва независимо от човешките чувства. Добрият Учител никога не ще пощади добрия студент за пропуск.

Генро:
Глава на дракон и опашка на змия.

Фугаи:
Ама че чудовище!

Генро:

Играчката може да успокои плачещото дете. Свидетелят може да вижда всичко поради вярност на Дхарма.

Фугаи:

Само десета част била изплатена.

80. ПАЧЯО НЕ ОБУЧАВА

Един монах попитал Пачяо: „Ако човек, които не може да избегне присъствието при раждането и смъртта и не разбира Нирваната, — ще обучаваш ли такъв човек?“

Фугаи:
За какво говорите?

Пачяо отговорил: „Няма да го обучавам“.

Фугаи:
Добрият Учител не пилее думите напразно.

Монахът попитал: „Защо няма да го обучаваш?“ „Този стар монах знае кое е добре и кое — лото“. — отговорил Пачяо.

Фугаи:
Старецът пропиля думите си.

Този диалог между Пачяо и монаха бил разказан в другите манастири и веднъж Тяншуан казал: „Пачяо изглежда знае кое е добро и кое — лошо, но той не ще може да вземе вола на бедняка и хляба на гладния. Ако този монах беше питал мен, още преди да завърши

въпроса си щях да го ударя с тоягата. Защо? Защото мен не ме интересува кое добро и кое — лошо“.

Фугаи:

Чия ли крава ще замучи… (Котлето нарича чайника черен.)

Ньоген:

Пачяо бил Майстор в Китай, известен с името Чиче. Монахът взел един свободен от илюзии човек и поискал да си изясни дали съществува висше учение, което би могло да просветли този човек. Фугаи видял нелепостта на това предположение и предупредил монаха.

„Няма да го обучавам“. — казал Пачяо, използвайки думата на монаха „обучавам“ без да пилее своите. Понеже монахът не успял да го разбере и попитал защо той няма да го обучава, той получил отговора на Пачяо, показващ, че Пачяо може да отличи човека, който се нуждае от учение, и човека, който не се нуждае от него. Отговорът на Фугаи, че Пачяо е пропилял думите си, е похвала на този безвреден отговор.

Споменатият Тянтуан бил поет, който написал поемите „Дзуйюн“, или книгата „Единодушие“. Истинското му име било Хунчи. Неговите думи за вола и храната са най-бързият начин ученикът да се освободи от илюзиите. Затова той ударил монаха без да обсъжда въпроса за това, кое е добро и кое — лошо.

Клеветническите забележки на Фугаи са похвала на Пачяо и Ханчин.

Генро:

Пачяо все още използва постепенния метод, докато Тиантуан практикува метода на внезапното Озаряване. Метода на Тиантуан може да бъде лесно разбран, но малцина са в състояние да разберат работата на Пачяо.

Фугаи:

Какво ще кажа аз за вашата работа?

Генро:

Има много различни лекарства, за да се излекува болестта.

Фугаи:
Крадци в мирно време.

Генро:
Да се арестува човека без белезници.

Фугаи:
Герой във военно време.

Генро:

> *Военното дело и медицината трябва*
> *да бъдат добре изучени.*
> *Раят не се нуждае от такова изкуство.*
> *Лалета през пролетта.*
> *хризантеми през есента.*
> *Невероятно прекрасните цветя*
> *стесняват парка.*

81. КАОГИН БИЕ МОНАХА

Един монах дошъл от Чиашуан и се поклонил. Каогин веднага го ударил.

Фугаи:
Коанът става ярък, жив.

Монахът казал: „Специално дойдох при вас и изразих уважението си с поклон. Защо ме ударихте?“

Фугаи:
За какво приказваш? Защо не се поклони повторно?

Каогин пак ударил монаха и го изгонил от манастира.

Фуга:
Чистото злато има златист блясък.

Монахът се върнал при своя Учител и му разказал за случилото се.

Фугаи:
Добре е когато хората имат какво да си кажат.

„Разбра ли, или не?“ — попитал Чиашуан.

Фугаи:
Какво може да се направи с една умряла змия?

„Не, не разбрах“, — отговорил монахът. „За мой късмет ти не си разбрал, — казал Чиашуан, — иначе щях, да онемея“.

Фугаи:
Добър контраст по отношение на действията на Каогин.

Ньоген:
Генро прибавя обичайната си забележка, но не си струва това да се превежда.

Генро:
Монахът се покланя. Каогин бие.

Фугаи:
Какво бихте направили, ако монахът не се беше поклонил и вие не го бяхте ударили?
Нов етикет за манастира, въпреки договора. Не само Чиашуан си държи устата затворена. (Двойна гаранция.)

Ньоген:

Американският Дзен подминава писането на книги, изнасянето на лекции, погледа към теологията, философията. Някой трябва да стане и да разпердушини всичко, преди истинската Дхарма да се възцари в тази страна на свободата и справедливостта.

82. БРАДВАТА НА ЕНТУ

Тешуан, Учител на Енту, му казал: „В този манастир има двама монаси, които от дълго време са с мен. Хайде да отидем да ги изпитаме“.

Фугаи:
Защо не отидеш сам?

Енту занесъл една брадва на мястото, където медитирали монасите.

Фугаи:
Добре ли си протрихте очите?

Енту вдигнал брадвата с думите: „Ако произнесете дума от Дзен, ще ви отсека главите. Ако не произнесете нито дума, ще бъдете също така обезглавени“.

Фугаи:
Вълни без вятър.

Двамата монаси продължавали да медитират, игнорирайки изцяло Енту.

Фугаи:
Буди от камък.

Епту хвърлил брадвата и казал: „Вие сте истински ученици по Дзен“.

Фугаи:
Той купува и продава себе си.

След това той се върнал при Шешуан и му разказал за инцидента.

Фугаи:
Не си струва претърпелия поражение генерал да развива теории по военно изкуство.

„Твоята страна разбирам добре, но как да видя другата?“

Фугаи:
Кои са тези други?

Туаншуан би могъл да ги признае, но те е трябвало да бъдат допуснати при Тешуан.

Фугаи:

Трябва ли човек да тръгва за страната на кошмарите само защото не му харесва страната на мухите?

Ньоген:

Туаншуан винаги медитирал заедно с монасите си, рядко използвайки коани, но Тешуан е искал да опрат гръб в стената като ги заплаши. Присъединявам се към въпроса на Фугаи: „Добре ли си протрихте очите?“ Защото Дзенът, който има две школи, съвсем не предполага, че едната от тях няма да се възползва от методите на другата.

Генро:

Защо Енте казва, че монасите е трябвало да бъдат в школата на Туаншуан и не стават за школата на Тешуан? Добрите читатели трябва да медитират за този отговор.

Фугаи:

Защо Генро се изказа, че читателите трябва да медитират?

Генро:

Две железни резета пречат да се влезе през вратата, ако входът е заключен с две железни резета.

Фугаи:

Как да ги отключим?

Генро:

Една стрела минава между тях.

Фугаи:

Тази стрела не е достатъчно силна.

Генро:

Не е необходимо да обсъждаме метода на Тешуан. В края на краищата Тешуан се предаде.

Фугаи:

И домашните животни хапят понякога.

И най-умният си е малко луд!

Ньоген:

Вместо да изпраща Енту, Тешуан и трябвало да бъде доволен от монасите си. Енту винаги предизвиква безпокойство. Според мен Поражението и на Тешуан, а не на Енту. Когато някой любител дойде при мен за разговор, аз го черпя с чай и не допускам да говори много, и той си тръгва след третата чаша.

83. ЯНШУАН ЧЕРТАЕ ЛИНИЯ

Кюшуан казал на своя ученик Яншуан: „Цял ден говорихме за Дзен“.

Фугаи:
И двамата ли имате езици?

„Какво постигнахме в края на краищата?“

Фугаи:
Безформени думи.

Яншуан начертал линия във въздуха.

Фугаи:
За какво са притесненията?

Кюшуан продължавал: „Добре беше това, което правихме с теб. Ти можеш да излъжеш някой друг“.

Фугаи:
Учителят загубил играта.

Генро:
Има стотици хиляди Самадхи и безбройни будистки предписания, но всички те включват линията, начертана от Яншуан. Ако някой желае да разбере нещо извън тези Самадхи или внимателно да изследва най-добрите предписания, погледнете тука, за да видите какво ще направя.

Фугаи:
Лош подражател.

Генро:
Чудото на тези двама монаси превъзхожда чудото на Магелан.

Фугаи:

Двете чуда са халюцинации.
Цял ден свирепства преторената битка.
Буря в чаша вода.
Какво постигнаха в края на краищата?
Нито думи, нито мисъл.
Пропъждат с пръсти облаците.
Пръстът промушва пустотата, опитвайки се
да направи дупка в нея.
Когато облаците си отиват, небето
става безпределно.

Ньоген:
Веднъж, когато Кюшуан си почивал, при него дошъл Яншуан и го поздравил. Съненият Кюшуан се обърнал към стената. Яншуан попитал: „Защо направи така?“ „Все още сънувам“. — отговорил Кюшуан. „Не би ли могъл да ми го обясниш?“ — попитал Яншуан, излязъл от стаята и след минута се върнал с легенче вода, за да може

Учителят да си измие лицето. След малко и Дзянен дошъл да поздрави Учителя си и тогава Кюшуан казал: „Ето братът-монах току що изтълкува моя сън. А какво е твоето тълкувание?“

Дзянен излязъл от стаята и се върнал с чаша чай за Учителя. Кюшуан отбелязал: „И двамата направихте чудо като Магелан, по предположението, извършващо чудеса, но трябва да поздравя Буда Шакямуни, че той има такива добри ученици в Китай почти две хиляди години след смъртта му.“

84. ЕДИНИЯТ ПЪТ НА ЧИЕНФЪН

Един монах попитал Чиенфън: „Един път на Нирвана ни води във всичките десет страни на Буда. Къде започва тя?“ Чиенфън вдигнал тоягата си и начертал хоризонтална линия: „Тук“.

Фугаи:
Белият облак замъглява пътя.

Същият монах по-късно задал същия въпрос на Юнмън. Юнмън вдигнал ветрилото си и казал: „Това ветрило подскача до тридесет и третото небе и хапе възседналото там божество за носа, след това се спуска, потапя се в Източното море и хапе свещения шаран. Шаранът става дракон и донася дъжд“.

Фугаи:
Празните приказки създават буря в синьото небе. Прави от мухата слон.

Ньоген:
Чиенфън показва пътят на Дзен, докато Юнмън преувеличава действието му. Китайците понякога имат склонност да преувеличават нещата. Сферата на микрокосмоса също показва земята на Буда. Защо да не започнем от пътя на амебата? Ако ми бяха задали подобен глупав въпрос, бих отговорил: „Гледай къде вървиш“.

Генро:

Отговорът на Чиенфън напразно провокира наивните хора. Юнмън дрънчи като грахово зърно в празна кутия. Ако този въпрос ми беше зададен, щях да отговоря: „Не виждаш ли, сляп глупако?“

Фугаи:

Аз бих му казал: „Уважавам те, че си преодолял такова разстояние“.

Генро:

Стотици следи следват първия.

Фугаи:

За кого?

Генро:

Те ще украсят с гирлянди всяко поле и градина.
Хайде да си построим колиби.
Източният вятър поклаща цветята.
Всяка клонка има прекрасно годишно време —
цветът на пролетта.
Прекрасна картина на вълшебната страна.

85. ЖЕЛЯЗНАТА ЛОДКА НА ДЗЮАНШЪ

Когато Дзюаншъ изучавал Дзен под ръководството на Дзюфън, братът-монах на име Куан казал: „Ако постигнеш нещо в Дзен, ще направя желязна лодка и ще отплаваме към висшите морета“.

Фугаи:
Логично изявление.

След години Дзюаншъ станал Майстор. Куан бил негов помощник. Веднъж Дзюаншъ попитал: „Направили желязната лодка?“

Фугаи:
Опитваш се да я преобърнеш?

Куан мълчал.

Фугаи:
Лодката стои добре на водата.

Ньонген:

Дзюаншъ станал монах, когато бил на тридесет години. Преди това бил обикновен моряк. Някои от монасите го наричали презрително „невъзможния монах“.

Забележката на Куан се базира на факта, че по онова време хората не са умеели да строят кораби от желязо, защото са мислели, че това е невъзможно. Тази забележка накарала Дзюаншъ да медитира — в това отношение Дзю-аншъ бил задължен на Куан. Когато Дзюаншъ завършил обучението си, Куан дошъл в неговия манастир да му служи.

Възхищавам се на скромността и сдържаността на Куан и не вярвам Дзюаншъ да е задал въпроса си като отмъщение, за да се възползва от тези думи като от символ на Постижението. Това е бил един разговор между двама много близки хора.

Генро:

Ако бях на мястото на Куан бих попитал: „Получи ли своя Дзен? Желязната лодка е замръзнала в морето“.

Фугаи:

Аз не бих се качил в нея. Коанът от миналото е завършен.

Генро:

Не споменавайте миналото, живейте с настоящето.

не казвайте, че Куан си замълчал.

86. ЯНШУАН МЕДИТИРА

Веднъж, когато Яншуан седял и медитирал, към него тихо се приближил един монах, и — застанал до него.

Фугаи:
Този фокус няма да мине.

Яншуан познал монаха и начертал в прахта кръг, след което погледнал монаха.

Фугаи:
Какви са пък тези магии?

Монахът не могъл да отговори.

Ньоген:
Отношението на Яншуан напомня на отношението на човек, който, стоейки на брега, спокойно наблюдава как вълните се разбиват в краката му. Ако бях на мястото на монаха, бих изобразил Яншуан, бих си приповдигнал дрехите, за да не ги намокря, и бих излязъл от водата или бих бутнал Яншуан от пейката, казвайки: „Вълни, вълни“.

Генро:

Този монах с извършел дребен грабеж и не е успял да се измъкне навреме. Уви! Възможността е изпусната. Думата „вода“ не може да утоли жаждата.

Фугаи:

Но аз виждам как се надига огромна вълна.
Също както изображението на баници
не може да насити гладния.
Ето ви пълна чиния с баница.
Действията на Яншуан не са негова заслуга.
Това първичен Дзен.
Защо не е дал но монаха голямата тояга?
Голямата тояга вече е пречупена.

87. ЧУАНЮ СИ ХАПЕ ПРЪСТИТЕ

Чуаню, поет-монах, открил една поема, в която прочел думите: „Когато се срещат обучаващи се на Дзен, те могат да се ухапят едни друг за пръстите“.

Фугаи:
Обърни внимание на това.

Малцина знаят какво означава това.

Фугаи:
Знаете ли, че това е меч, който отсича език?

За това чул Тасю й попитал Чуаню, какво означава тази строфа.

Фугаи:
Когато се появява зайче, след него идва ястребът.

Чуаню не отговорил нищо.

Фугаи:
И преди ви казах, че той не знае.

Ньоген:
Чуаню е написал много прекрасни стихотворения, потвърждаващи неговите постижения, но тези строфи, струва ми се, са откъснати от контекста. Тасю се е обърнал към Чуаню извън стихотворението, и Чуаню се поколебал. Подобно на издателя на скандално „жълто“ вестниче, преследващ само собствената си изгода. Гснро и Фугаи представят този виц за коан за сметка на репутацията на Чуаню.

Генро:
Ако бях на мястото на Чуаню бих се ухапал за пръстите в присъствието на Тасю.

Фугаи:
Това би било добре, но никой не би го разбрал.

Генро:
Не е лесно да се осъжда този, който си хапе пръста.

Фугаи:
Отрежи му пръста

Генро:
Но той не бива да го прави, докато не минат 110 земни години.

Фугаи:
Искате да стигнете Татрей?

Генро:
Аз бих попитал еднокраката, стара, самотна жена, която продава сандали.

Фугаи:

Тя не би могла да разбере какво чувства другият крак.

Генро:
Защо не тръгнете за столицата бос?

Фугаи:
Трудно е да се мие собствения гръб.

Ньоген:
В „Аватамсака Сутра“ се казва, че Судхана посетил 110 храма, търсейки учители, срещайки се с мнозина, на които с отдавал почести, докато накрая не стигнал вратите на Татрей. Той се ухапал за пръста, вратите се отворили и той видял Самантабхадра, с което приключили неговите търсения. Китайците имат една поговорка: „Старицата с един крак винаги говори за това колко са удобни сандалите от трева, които тя продава“: Фугаи бил достатъчно съобразителен, споменавайки за миенето на собствения гръб, но какво би казал за моето приспособление от Вулворт, предназначено за тази цел?

88. ЕЗЕРОТО НА ЮШУАН

Юшуан попитал един новопристигнал монах: „Откъде си?“

Фугаи:
Харесва ли ви атмосферата?

Монахът отговорил: „От Южното езеро“.
— „Много ли вода има в езерото?“

Фугаи:
Все още те интересува езерото?

„Малко“. — отговорил монахът.

Фугаи:
Той погледнал езерото.

„Толкова дъжд се изсипа, защо не се е напълнило с вода?“ — попитал Юшуан.

Фугаи:
Юшуан наистина е поканил монаха да хвърли поглед на езерото.

Монахът мълчал.

Фугаи:
Сигурно се е удавил.

Ньоген:
Дзен-монасите обичат да живеят в непосредствена близост до природата. Повечето китайски манастири са построени в планините или до някое езеро.

Дзен привежда многобройни диалози между Учителя и монасите за красотата на природата, но сред монасите изглежда има такива, които се смятат за твърде много потопени в природата. Те са истински последователи на Дзен, за разлика от дърдорковците с целия вдиган от тях шум.

Генро:
Ако бях на мястото на монаха бих казал на Юшуан: „Ще изчакам докато не изчистиш дъното“.

Фугаи:
За щастие монахът си замълчал.

Ньоген:
Генро понякога ми прилича на… с неговата ненужна аргументация.

Генро:
Нишката на кармата минава през всичко.

Фугаи:

Всичко може да се разглежда като коан.

Признанието го прави барикада. Ако погледнете вътре, ще видите, че там няма никаква барикада.

Генро:

Горкият монах питал за езерото.
Напред! Скачай и плувай.
Направи е въображаем път в небесата.

89. ДЪРВЕНИЯТ БАЛОН НА ДЗЮФЪН

Веднъж Дзюфън започнал лекцията си с това, че демонстрирал на една малка площадка дървен балон.

Фугаи:
Крива краставица.

Дзюантъ тръгнал след балона, вдигнал го и сложил на мястото му.

Фугаи:
Кръгла диня.

Ньоген:
Когато Юану четял лекции за поемите и коаните на Дзюту, той подлагал на критика всичко, строфа по строфа, след това публикувал книга с критика на творчеството на Юанту под названието „Събрание на синята скала“. След смъртта му неговият ученик Таю събрал всички книги, наредил ги пред храма и ги изгорил. Това, което Учителят бил затворил в някаква форма, ученикът е длъжен да разруши, за да предотврати учението да се превърне в празна черупка. Западните философи създават своя теория, след това последователите започват да я подновяват докато от оригинала не остане и прашинка. В Дзен се казва: „Убий Буда и патриарсите — само така ще им дадеш безсмъртие“.

Генро:

Дзюфън започнал, но не завършил. Дзюаншъ завършил, но не започнал. И двамата не са достигнали завършеност. Я ми кажете, монаси, кой е по-добрия?

Ньоген:
И едното, и другото е лошо.

Фугаи:
Когато ручеят минава през бамбукова гора, водата му става зелена. Когато вятърът духа в разцъфнали градини, неговото дихание става ароматно.

Генро:
Дръж го или го пусни.

Фугаи:
Ни повече, ни по-малко.

Генро:
Учителят и ученикът си противоречат.

Фугаи:
Истинско единомислие.

Генро:
Дзен на обучаващите се в света.

Фугаи:
Истинският студент никога не учи.

Генро:
Не прави от този коан образец.

Фугаи:
Прекрасен пример.

90. СЧУПЕНИЯТ ПОДНОС

Един монах живеел е малка колиба, която наричал „фънтън“ („тучно поле“), в продължение на тридесет години.

Фугаи:
Може би не е знаел как да се измъкне от там?

Той имал само един глинен поднос.

Фугаи:
Скъпите неща не винаги са ценни.

Веднъж, както си размишлявал, монахът без да иска счупил подноса.

Фугаи:
Истинското съкровище се показва изпод отломките.

Всеки ден Учителят молил своя ученик да намери нов поднос.

Фугаи:
Защо искаш да получиш нов поднос?

> Всеки път ученикът донасял поднос, а учителят го хвърлял на земята с думите: „Не ми трябва това, върни ми стария“.

Фугаи:
Аз бих вдигнал рамене и бих се разсмял.

Ньоген:
Никой не знае как се е казвал този монах, и неговите думи: „Не ми трябва това, върни ми стария“ — са достойни за увековечаване.

Генро:
Ако бях ученикът, бих казал: „Ще изчакам докато слънцето се покаже то запад“.

Фугаи:
Аз бих го потърсил преди да се родя.

Генро:
Той е счупен.

Фугаи:
Цял поднос остава.

Генро:
Тичай бързо да го вземеш.

Фугаи:
Мигът изчезва във водата.

Генро:
Ученикът не е могъл да разбере това.

Фугаи:
Той се е върнал при него.

Генро:
Назови железният чайник камбана.

Фугаи:
Може земята да се нарече небе, какво ще се случи?

91. КАПКАТА ВОДА НА ФАЕН

Един монах попитал Фаен: „Какво е това капка вода от извора, който се намира в Долината на Шестте Патриарси?“

Фугаи:
Пръсни от устата си струя мастило в лицето на някой.

Фаен казал: „Това е капка вода от извора, който е в Долината на Шестте Патриарси“.

Фугаи:
Той я използва като противоотрова.

Генро:
Фаен никога не намалява цената.

Фугаи:
Тук няма твърда цена.

Генро:
Това е капка вода от извора.

Фугаи:
Изворите на тази река са замърсени.

Генро:

Няма по-страшно от отровата.

Фугаи:
Който я опита — умира.

Генро:
Не казвай, че знаеш коя е разликата между топлото и студеното.

Фугаи:
Кой познава вкуса?

Генро:
Колко може да изпие човек?

Фугаи:
Аз вече изпих.

92. ЧЕТИРИТЕ ЗАБРАНИ НА ЧАОШУАН

Чаошуан казал: „Не върви по пътя на птичия ум“.

Фугаи:
Чували ли се някога за това?

„Не се обличайте, преди да сте се родили“.

Фугаи:
Нима голотата носи щастие?

Ньоген:
По време на танц Такуае обличала тежки одежди, и нейното изящество преминавало върху роклята.

„Не смятай настоящия момент за вечност“.

Фугаи:
Покажи ми лицето си.

Ньоген:
Не ми харесва това лице.

„Не се проявявай, преди да бъдеш роден“.

Фугаи:
Човек би трябвало да се научи да чете без букви.

Ньоген:
Аз разчитам десет хиляди китайски черти, но те не ме безпокоят.

Генро:
В съответствие с думите на Чаошуан аз ще ви попитам, монаси.

Фугаи:
Напред! Ще отговоря на какъвто и да било въпрос.

Генро:
Първо, можеш да отидеш където си поискаш, но какво са пътищата на птиците?

Фугаи:
На изток или на запад?

Генро:
Второ, би могъл да облечеш всичките си дрехи сега, но какво би могъл да облечеш преди да си се родил?

Фугаи:
Няма цивилизован човек, който да се разхожда сред тълпата на улицата гол.

Ньоген:
Безполезно е да се превежда коментара на Фугаи. От негово име ще кажа: въпросът е твърде добър за да се отговаря на него.

Генро:

Четвърто, можеш да изразиш желанията си, но къде беше преди да се родиш?

Фугаи:
Вълшебникът знае фокуса.

Генро:

Домашното средство на Чаошуан е пипера.
Тока успокоява по-добре от меда,
целта е да се убиват хора.
когато всички са убити, се появява жив човек.
Лъщи трифутов меч.
Буда и патриарсите ще се изплашат.
С всеки удар мечът става по-остър.

Генро:
Трето, смятай каквото си искаш, но какво е настоящето?

93. ЛЪВЪТ НА ТЕШУАН

Веднъж, когато Тешуан работил в градината, видял по пътя да идва един монах. Тешуан заключил вратата.

Фугаи:
Интервюто свърши.

Монахът потропал на вратата. Тешуан попитал: „Кой е?“

Фугаи:
Чудовище!

Монахът отговорил: „Едно лъвче“.

Фугаи:
Лъвът попада в леговището на лисицата.

Тешуан отворил вратата.

Фугаи:
Слага си главата направо в устата на лъва.

Монахът се поклонил на Учителя.

Фугаи:
Кожата му не изглежда да е лъвска.

Тешуан му се хвърлил на гърба, все едно че това наистина е малко лъвче, повалил го на земята и казал: „О, дяволе, къде беше?“

Фугаи:
Това е начин да се възпитават малките.

Генро:
От началото си помислих, че това е истинско лъвче, но сега виждам, че силата му е по-малка от тази на лисицата. Той трябваше да скочи върху Тешуан, когато той отворил вратата, е да го направи безпомощен.

Фугаи:
Дявол!

Ньоген:
Кагеницу казва, че това беше прекрасно зрелище, а сега завесата трябва да падне за да се направят изводи. Съгласен съм с нея. Генро, в ролята на глупав селяндур, направи много шум за нищо. В стаята където ние — Кагеницу и аз — работим, се усеща подухването на лек ветрец. Защо трябва да се пита вятъра какво е той и откъде е? Трябва

само да бъде приветствай, без да се опитваме да разберем от дявола ли е той, или от ангела.

Генро:
Той се назовава лъв и идва при укротителя.

Фугаи:
(Реве като лъв.)

Генро:
Този глас разтърсва манастира.

Фугаи:
Планините й долините връщат неговото ехо.

Генро:
Но лъвът се е превърнал на магаре.

Фугаи:
Той трябва да се научи да пада.

Генро:
Да се защитиш, за да имаш възможност да нанесеш удар.

Фугаи:
След дъжд качулка.

94. ЖИВЕЕЩИЯТ В САМОТА

Веднъж при Юшу дошъл един монах и попитал: „Как да живея сам на върха на планината?“

Фугаи:
Ще се заблудиш в облак.

Юшу отговорил: „Защо оставяш Дзена си я долината, а ти самият се катериш в планината?“

Фугаи:
Това не е начин да се общува с духове.

Ньоген:
Моите американски приятели често ме питат: „Как да се намери тихо и спокойно място за медитиране?“ Обикновено отговарям: „Нима не можете да намерите такова място в къщи?“ Няма значение колко е зает човек през деня, той винаги може да намери няколко минути за медитация и място, където може спокойно да поседне. Стремежа да се намери тихо ъгълче далеч от дома в основата си не е вярно.

Този монах не е могъл да свикне да живее с останалите в манастира и пожелал да живее сам на планинския връх. И макар че Юшу го притиснал до стената с въпроса си. Фугаи смята метода му за твърде мек. Ако бях на мястото на Юшу, щях да поискам от монаха да ми отговори къде се намира той сега. Ако той се поколебае, веднага щях да го избутам от стаята.

Генро:

Аз бих казал на монаха: „Ако не пренебрегваш своето дзен-до, ще ти позволя да останеш на върха на планината, но как би могъл да останеш там като не пренебрегваш своето *дзен-до*?“

Фугаи:

Да се унищожи и *дзен-до*, и планината.

Ньоген:

Фугаи се държи като анархист. Не желая да имам нищо общо с този монах. Първата забележка на Генро е великолепна. Защо беше нужно да се добавя последното? Погледнете моите приятели: всички те са прекрасни бизнесмени и домакини. Никой не пренебрегва работата си заради Дзен. Всяко учение, което се противопоставя на всекидневния живот е погрешно.

Генро:

Юшу е докарал монаха до ръба на бездната.

Фугаи:

Няма място по-високо и по-широко.

Генро:

И го блъснал там.

Фугаи:

Няма изход, няма изход.

Генро:

Неговият метод превъзхожда метода на мнозина Учители.

Фугаи:

Трябва да си благодарен.

Ньоген:

Как!

95. ИСТИННОТО ОКО НА ЛИНЧИ

Маку попитал Линчи: „Авалокитешвара има хиляда ръце и във всяка по едно око. Кое от тях е истинното?“

Фугаи:
А кое лъжливото?

Линчи отговорил: „Авалокитешвара има хиляда ръце и във всяка по едно око. Кое от тях е истинното? Отговаряй бързо!“

Фугаи:
Спящ дракон.

Ньоген:
Врагът с повален от собственото му оръдие.

Маку бутнал Линчи от пейката и седнал на неговото място.

Фугаи:
Кометата наближава съзвездието.

Линчи станал и попитал: „Защо?“

Фугаи:
Цялата армия отстъпва по заповед.

Кагеницу:
Маку не е бил последователен в постигането на целта си.

Линчи извикал и на свой ред бутнал Маку от пейката.

Фугаи:
Взел изпуснатото от врага копие и напада с него.

Маку спокойно напуснал стаята.

Фугаи:
Двамата генерали се разбират.

Ньоген:
От историята на Китай ни е познато името на Куанмън, прочут китайски пълководец. Веднъж той неочаквано бил обкръжен от вражеска войска под командването на Джуанта. По това време Куанмън бил сам, бил пуснат войниците си. От балкона на замъка той наблюдавал маневрирането на врага и свирел на арфа.

Джуанта знаел, че Куанмън е велик пълководец и стратег, и, опасявайки се, че войската на Куанмън се е затаила преди да започне атаката, изведнъж заповядал на войските си да отстъпят.

Куанмън е известен като Стопанина на Спящия Дракон, който никой не може да победи. Коментара на Фугаи е свързан с тази история. Авалокитешвара е имал едно истинно око от хилядата. Това око е живяло в хилядата като Луната, отразяваща се в хилядите езера. Вика ли езерото луната, потапя ли се луната в езерото? Кой е гост или стопанин? Хитрият Линчи нарочно попитал: „Защо?“ — преди да извика.

Маку е трябвало също да извика и бързо да си тръгне. Жалко, че битката е била загубена така безславно.

Въпросът на Линчи би разколебал всеки Ако поне един от вас може правилно да отговори на този въпрос, той може да върви със спуснати ръце.

Това е тайната на учението на Линчи.

Фугаи:
Не викайте за него под път и над път.

Генро:
Мисля, че Тиента е бил добър боец.

Фугаи:
Добрите командири са рядкост.

Генро:
Неговата променлива тактика може да изплаши дори демоните.

Фугаи:
Хиляда светци не могат да действат по висшия път.

Генро:
Когато използва в боя бикове, носещи огън.

Фугаи:
Хиляда сражения, хиляда победи.

Генро:
Той завзема десет замъка в едно сражение.

Фугаи:

От самото начало той нищо не губи.

Ньоген:

Тиента е друг пълководец. Когато не му достигали воини, той използвал бикове, към чийто гръб връзвали снопове запалени съчки, печелейки по този начин победата изпод носа на врага.

Монасите не би трябвало да говорят за войни и сражения, това противоречи на предписанията на Буда.

Могат да се подберат много примери, по-добри от този. Дори клонката, обкичена с цвят, би била по-добра илюстрация.

В бъдеще, през 2100 година, обучаващите се по Дзен сигурно ще забравят какво е военното изкуство, и ще се наслаждават на своя Дзен в мирни градини, продухвани от пролетен ветрец.

96. ТРИТЕ СВЯТА НА ЕНТУ

(Трите свята са: желаният свят, материалният свят и нематериалният свят.)

Един монах попитал Енту: „Когато трите свята ме заплашват, какво трябва да направя?“

Фугаи:
Носи ги на плещите си.

Енту отговорил: „Трябва да седиш“.

Фугаи:
Не го товари с допълнителни грижи.

„Не разбирам“ — отговорил монахът.

Фугаи:
Дори не подозираш, че сбърка.

Енту казал: „Вдигни планината, донеси ми я, и тогава ще ти обясня“.

Фугаи:

Човек, който се прави на Буда, за миг може да направи Буда друг човек.

Генро:

Ако Енту не беше отговорил втория път, неговият Дзен вероятно отново щеше да се подложи на изпитание.

Ньоген:

Сигурно някой си мисли, че той има предвид да седне сам върху тези светове или кара монаха да седне. Кангецу-сан, хайде да пием чай!

Генро:

Ако монахът ме беше попитал: „Какво да правя, когато трите свята ме заплашват?“ — бих му отговорил: „Светът на заблужденията, светът на материалното и светът на нематериалното“. Ако и тогава монахът беше казал, че не може да го разбере, бих му отговорил: „Източната планина е разположена върху реката“.

Фугаи:

Позволете ми да продължа коана. Ако монахът ме беше попитал, аз бих отговорил: „Капка роса“. Ако той настояваше, казвайки ми, че не разбира, бих му казал: „Тя се превръща в скъпоценни камъни върху листо на лотос“.

Генро:

Три свята, един над друг.

Фугаи:

Вълните изчезват в небесата.

Генро:
Дзенски монах седи на възглавница.

Фугаи:
Изхвърли тази възглавница.

Генро:
Светът все още е в ушите ми. Вдигни тази планина и ми я донеси.

Фугаи:
Миналата нощ някой откраднa тази планина.

97. (КОАН 97 ЛИПСВА)

98. ЧИНЧИН ОРГАНИЗИРА ИГРА

Монахът Чинчин бич управител в манастира Лепу.

Фугаи:
Много отговорна длъжност.

Веднъж той ударил с тоягата си и казал: „Монасите от първите редове до средата да отидат на полето. Останалите — в планината за дърва“.

Фугаи:
Генералът дава заповед на войниците си.

„А какво да прави Манджушри?“ — попитал старшият монах.

Ньоген:
Във всяко *дзен-до* има статуя или платно изобразяващи Манджушри или Бодхидхарма.

Фугаи:
Наистина той е старшият монах.

„Моята заповед се разпростира само върху монасите, седнали на възглавници, — отговорил управляващия, — и изобщо не се отнася за Манджушри“.

Ньоген:

В „Диамантената Сутра“ четем: „Субхути, този, който казва, че Татхагата идва или си отива, седи или лежи, не разбира смисъла на моето учение“.

Фугаи:

Той отлично се справя с длъжността си.

По-късно Яну направил коментар на този диалог. Чинчин изиграл великолепна сцена. Методът на старшия монах с много добър, за да наниже девет спирални раковини.

Фугаи:

Според мен в това няма нищо хубаво.

Ньоген:

Веднъж попитали Конфуций как се нанизват девет спирални раковини, на което той не могъл да даде никакъв отговор. Една жена му дала съвет. Трябвало да се налее мед в острието на раковината и да се пусне мравка, която ще направи дупка и ще прекара връвта. „Това е така, но за да разединя свързани халки, аз имам друг метод“.

Фугаи:

Хайде да видим.

Ньоген:

В Китай бил задаван и друг въпрос — загадката със свързаните халки, която не могъл да разгадае нито един мъж, а жената ги разчупила с чук.

Яну продължавал: „Ако старшият монах беше питал мен, аз бих отговорил: «Пътят е като огледало. Той не се движи, но отразява всичко, което се движи по него.»“

Фугаи:
Счупете това огледало.

Генро:
Ако някой ме беше попитал не за това как да нанижа раковините или разединя халките, а за това какво трябва да прави Манджушри, бих го ударил с тоягата преди да успее да ме попита. Ще попитате защо? Защото този, който обработва полето, трябва да прави само това, което му е заповядано, както и този който събира дърва.

Ньоген:
Това е заповедта на Манджушри.

Фугаи:
Чинчин показва тялото на закона, Ян говори за Нирманакая, приложението, а Генро описва Самбхогакая, резултатите. Ако бях на мястото на монаха, който беше управител, аз бих ударил с тоягата старшия монах и бих го освободил от сана още същия ден.

Генро:
Нанизвайки раковини или разединявайки халки.

Фугаи:
Истинската мъдрост не размишлява.

Генро:
Колелото на Дхарма се върти въпреки всичко.

Фугаи:
Великата мъдрост е като великата глупост.

Генро:
Конфуций е мъдър, но не може да победи жената.

Фугаи:
Родена, а не направена.

Генро:
Старата ела расте на покритата със сняг скала.

Фугаи:
Побиват ме тръпки.

Генро:
Ранният цвят на сливата се появява, предчувствайки пролетта, и се усмихва, показвайки се иззад оградата.

Фугаи:
Обичам аромата му.

99. ВЪЗРАСТТА НА ТАТИЕН

Ханту Чи попитал Татиен: „Кой управлява манастира на мястото на пропъдения монах?“ — „На колко си години?“

Фугаи:
Имате различна възраст.

Татиен подал броеницата си и попитал: „Разбираш ли?“ Ханту отговорил: „Не, не разбирам“.

Фугаи:
Ама ти не знаеш ли какво е броеница?

Татиен казал: „През деня тук има 108 наниза и през нощта са 108 също“.

Фугаи:
Нима не знаеш как е по-добре да се държиш с този обучаващ се?

Ханту бил много разстроен, че не могъл да разбере стария монах и се прибрал в къщи.

Фугаи:
Ти се опита да забиеш пирон в небето.

В къщи жена му го попитала: „Какво те разстрои така?“

Фугаи:
Не е женска работа.

Ученият разказал на жена си за случилото се.

Фугаи:
Каква полза от това? Защо искаш да докажеш правотата си, все едно че си застанал пред императора?

„Защо не се върнеш в манастира и не попиташ стария монах какво е имал предвид?“ — предложила жената.

Фугаи:
За щастие другата му половина е по-добра.

На следващия ден рано сутринта ученият-конфуцианец отишъл в манастира, където на портата срещнал старшия монах.

Фугаи:
Нещастието го следва по петите.

„Защо си дошъл толкова рано?“ — попитал старшият монах.

Фугаи:
А защо пък и не?

„Искам да видя Майстора и да му задам един въпрос“. — отговорил Ханту Чи.

Фугаи:
Знаеш ли къде е той?

„Какво всъщност те интересува?“ — попитал монахът, и ученият му повторил разказа си.

Фугаи:
Майсторът никога не е произнасял тези думи.

„Защо не попита мен?“ — попитал старшият монах.

Фугаи:
Фукльо!

Тогава Ханту Чи попитал: „Какво означава: 108 наниза денем и същото количество нощем?“

Старшият монах цъкнал три пъти с език.

Фугаи:
Навличаш си неприятности.

Накрая Ханту Чи срещнал Татиен и му задал въпроса си. Майсторът цъкнал три пъти с език.

Фугаи:
Не си мисли, че виждаш Дзен.

100. ЖИЛИЩЕТО НА ДЗЮФЪН

Десетфутовото жилище на Дзюфън никога не е имало врати.

Фугаи:
Трудно е да се влезе в него.

Всеки монах, който влиза там.

Фугаи:
Той върви по острието на меча.

Веднага вижда Дзюфън.

Фугаи:
Какво би могъл да каже?

Юанфън попитал: „Виждаш ли Дзюфън?“

Фугаи:

Наоколо само гола жица.

Монахът започнел да се колебае.

Фугаи:
Юанфън ударил монаха по устата с метличката против насекоми.

Фугаи:
Моля, вратата е отключена.

Генро:
Трудно е да се види жилището на Кишуан, но е лесно да се влезе в него. Жилището на Дзюфън може лесно да се види, но е трудно да се влезе в него. В стаята си имам още едно стихотворение:
Тази пустота няма нито вход, нито изход. Ако няма нито вход, нито изход, питам ви, монаси, как би могло да се влезе в нея?

Фугаи:
Не бих влязъл в тази стая.

Генро:
Дори на отвесната скала може да се намери вдлъбнатина, където да се поставят пръстите на крака.

Фугаи:
Това е плоската част на отвесния склон.

Генро:
Плоската земя е капан за кал.

Фугаи:
Един е принуден да извърши глупост, за да предпази от нея мнозина.

Генро:
Златните дела и до сега не са изгубили своя блясък.

Фугаи:
Поколения наред претърпяват безкрайни беди.

Издание:
Желязната флейта: сто дзенски коана. Словата на дзенските мъдреци, 2001
ИК „Шамбала“
Превод от английски

Първи съставител: Генро, 1783 г.
Японско название на книгата: Tetteki Tosui

The Iron Flute: 100 Zen Koans, by Ruth Strout McCandless
Published: 2000 by Tuttle Publishing

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

http://chitanka.info

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.